

Fungi - osnovne karakteristike

- Eukariotski organizmi
- Spadaju u kraljevstvo Fungi
- Nemaju sposobnost fotosinteze
- Heterotrofni način ishrane
- Višećelijska organizacija
- Prisustvo hitina u ćelijskom zidu kod većine vrsta

Tipovi some

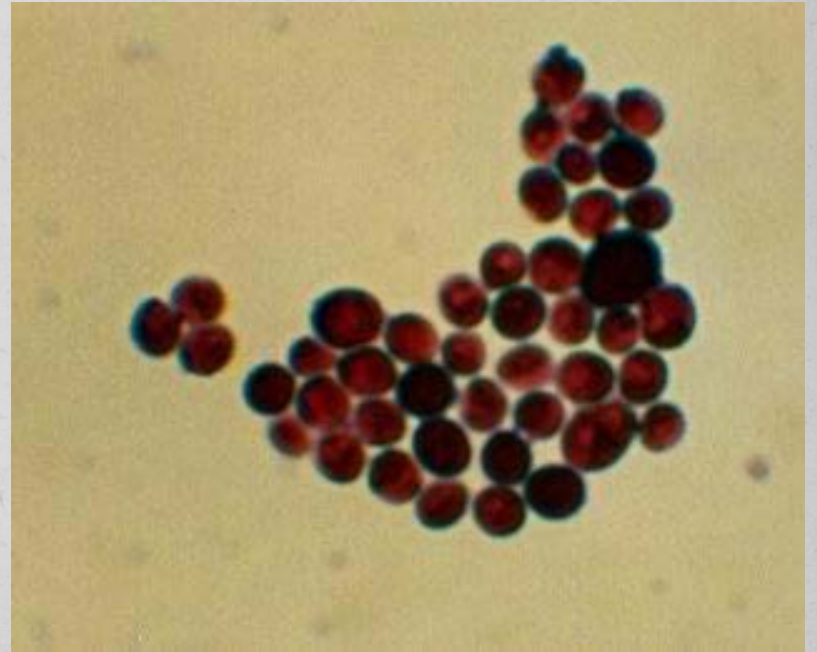
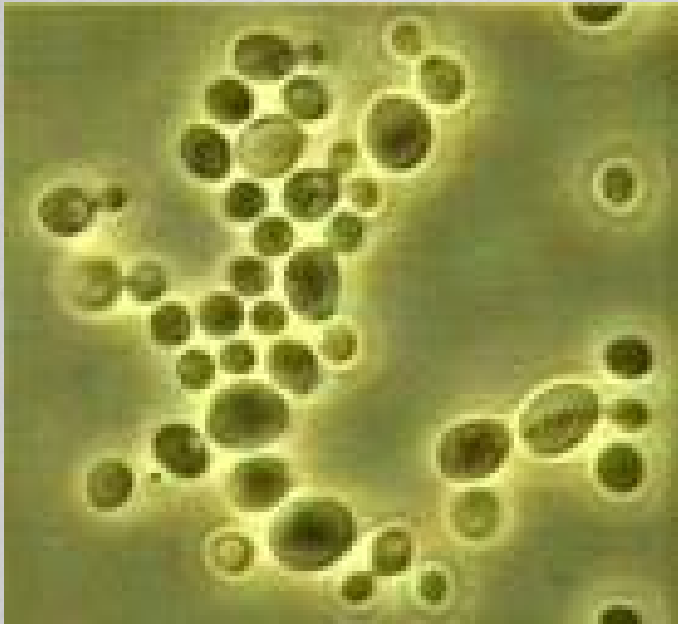
- Većina gljivica se razmnožava izvan ćelije domaćina a u zavisnosti od razdvajanja nakon deobe novonastalih ćelija postoji jednoćelijski i višećelijski oblik
- **Kod višećelijskog oblika stvaraju se izduženi razgranati filamentni – hife**
- **Hife formiraju zamršeno klupko – micelijum**

Kvasci i plesni

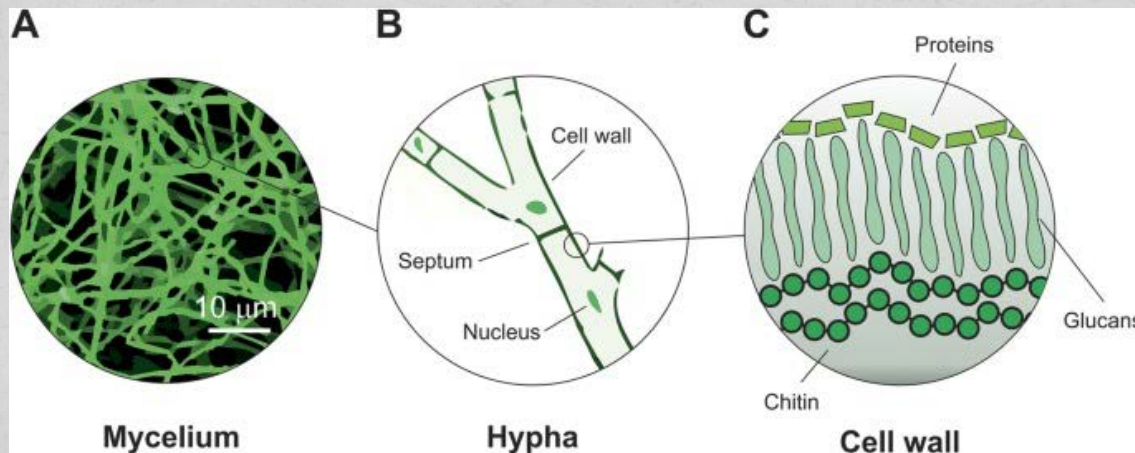
- **Kvasci** jednoćelijski oblici gljivica ovalnog, sferičnog ili izduženog oblika, veličine 3-5 μm , koji se razmnožavaju uglavnom binarnom deobom ili pupljenjem
- **Plesni** su filamentozni višećelijski oblici gljivica u obliku hifa čiji je prečnik od 2 do 10 μm
- **Gljivice mogu da rastu u formi kvasaca, formi plesni ili i u jednoj i u drugoj formi – dimorfizam**

Kvasci

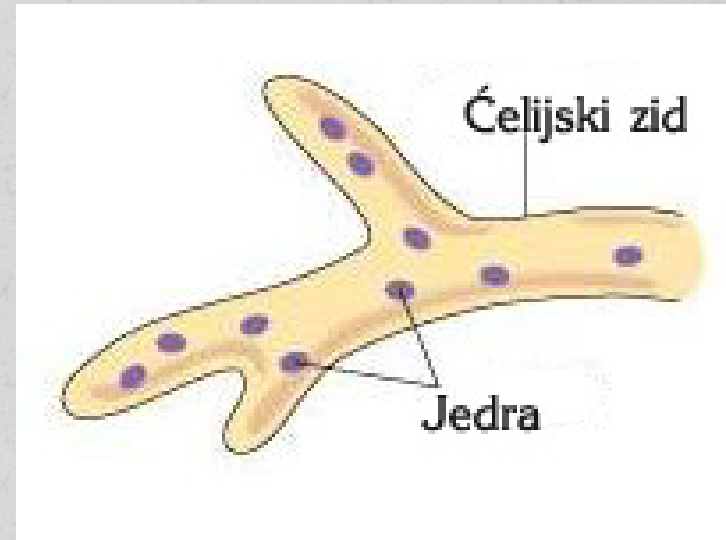
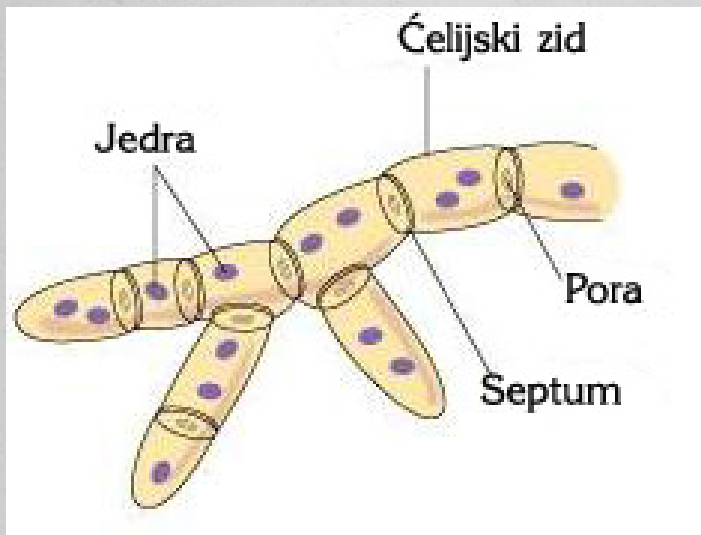

Karakteristike hifa

- U hifama između ćelija mogu postojati pregradni zidovi – septe
- Septirane i neseptirane hife
- U septama postoje pore koji omogućavaju nesmetani protok citoplazme, organela i jedra
- Zbog toga i kod septiranih hifa prisutan je specijalan oblik ćelija sa većim brojem jedara- koenocit

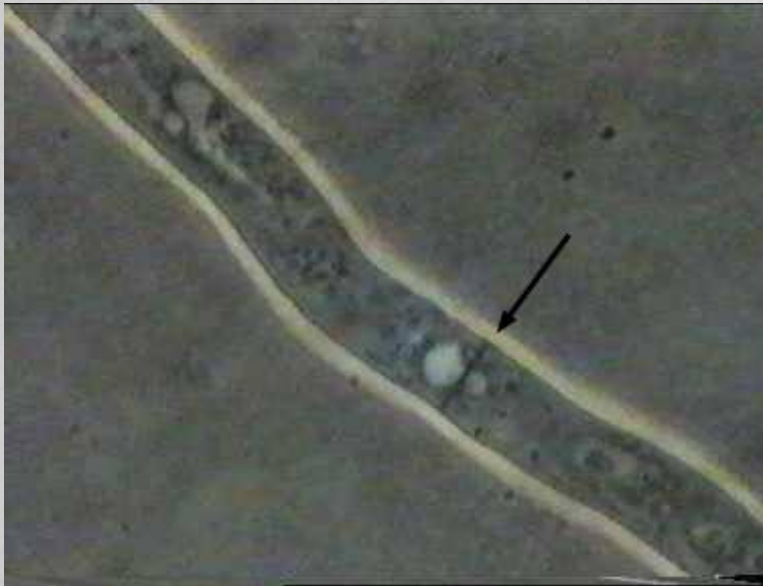

Izgled hifa

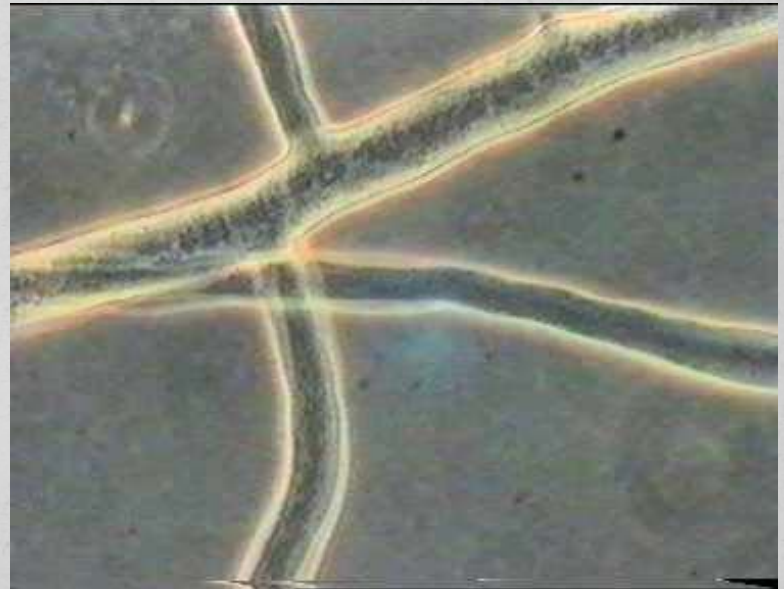

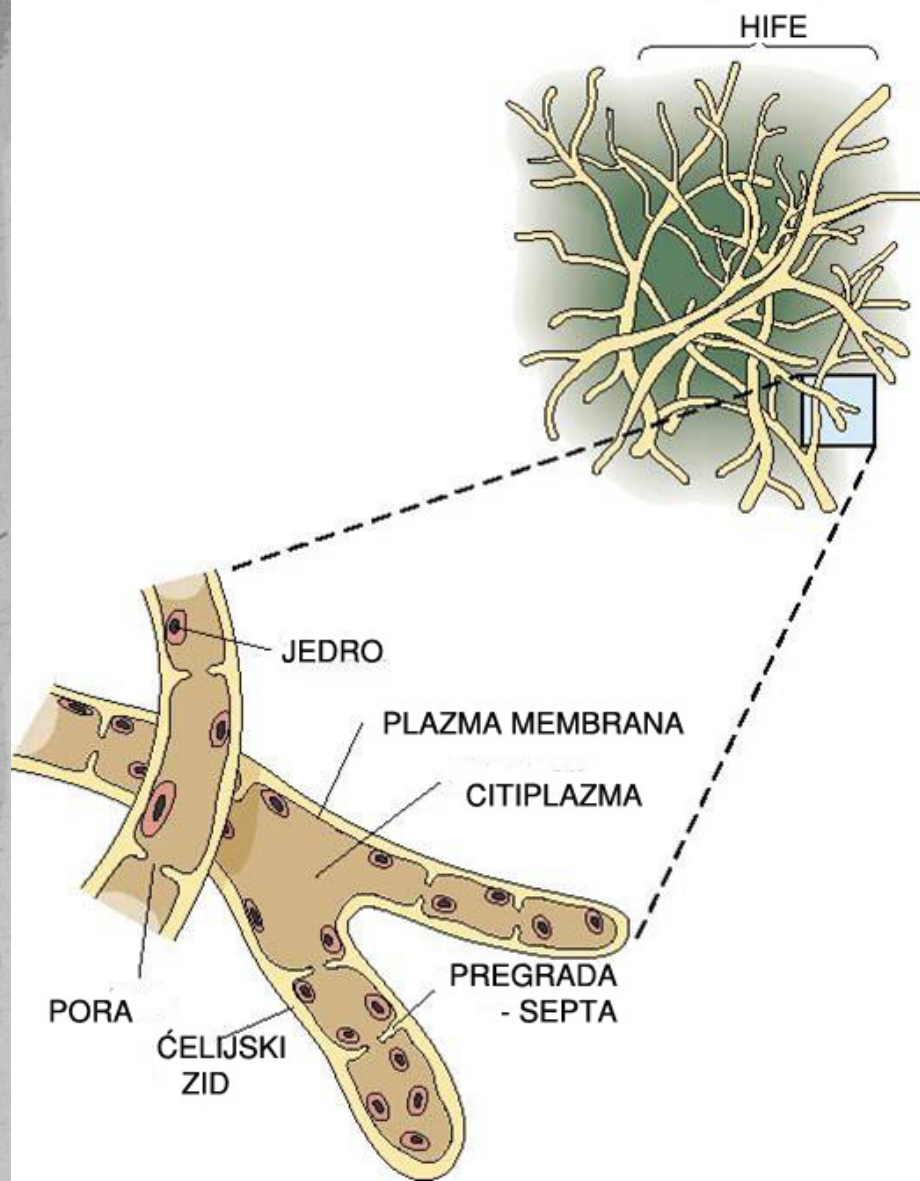
Izgled hifa

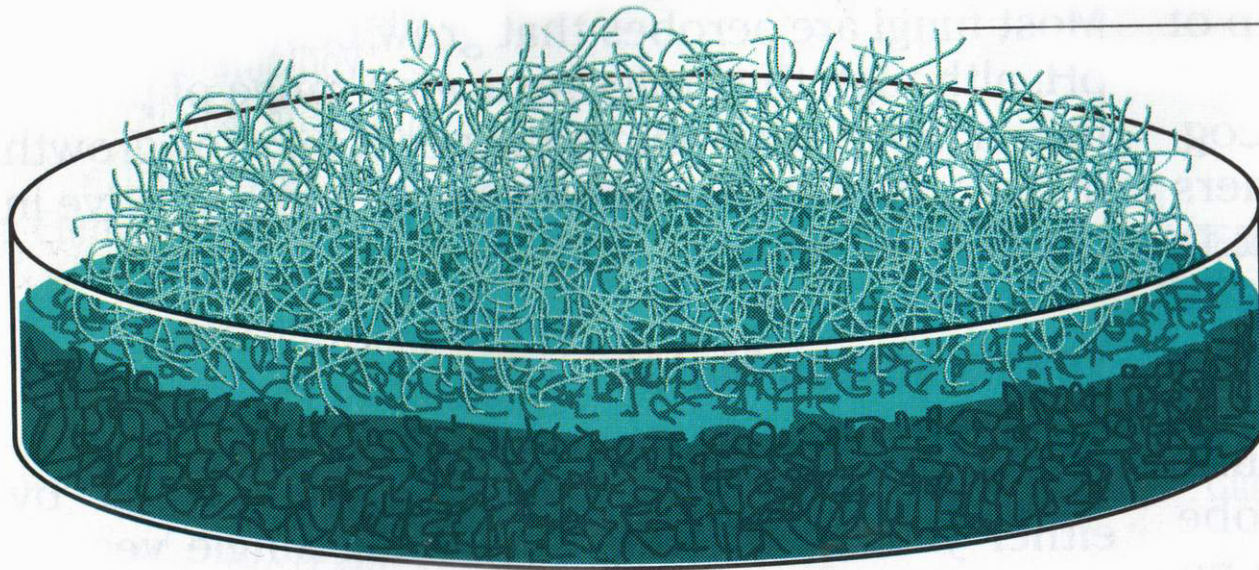
Septirana hifa

Neseptirana hifa

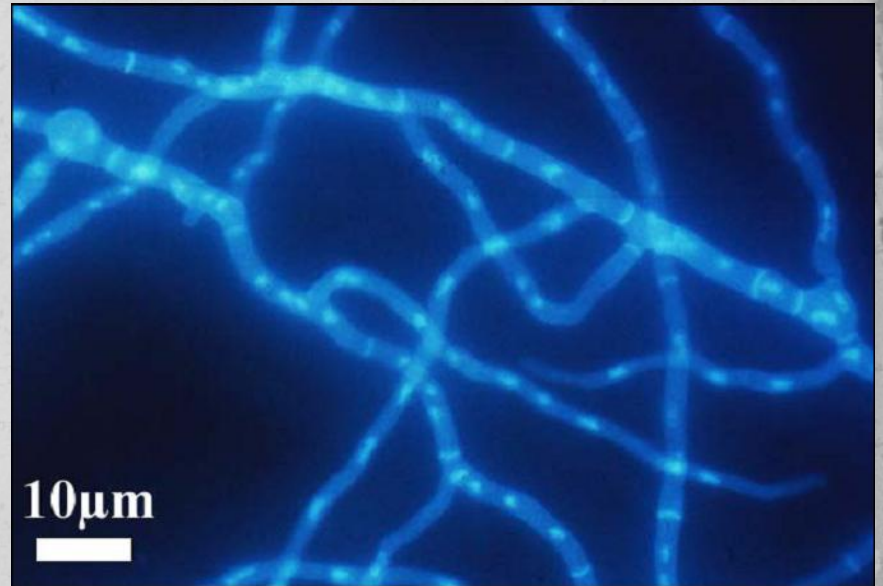
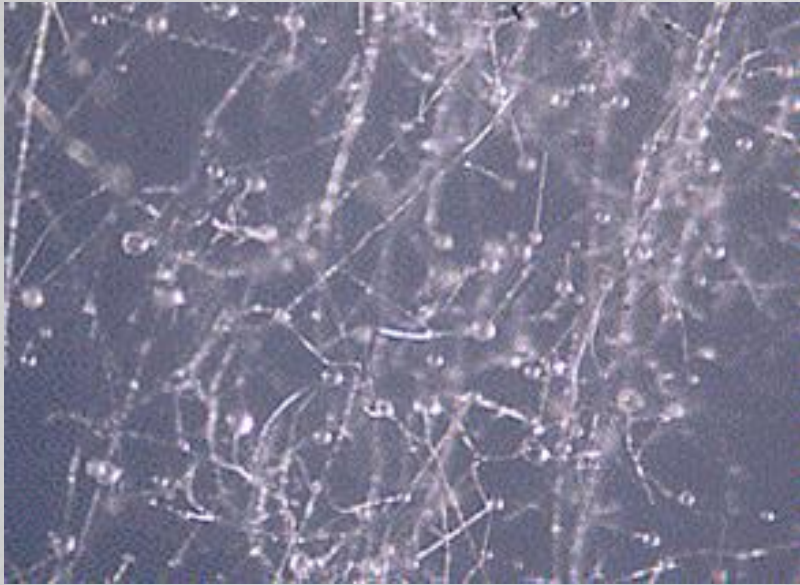

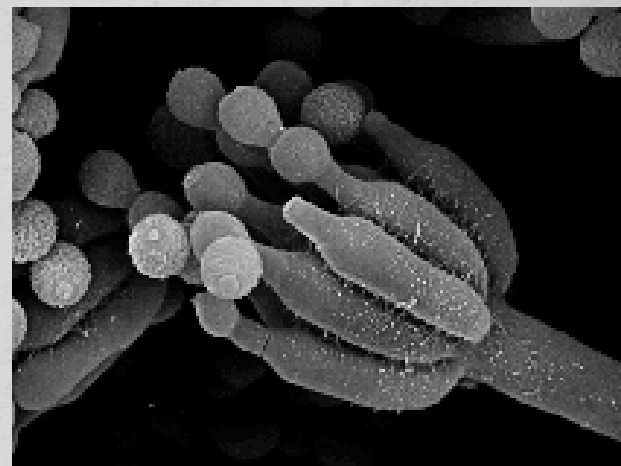
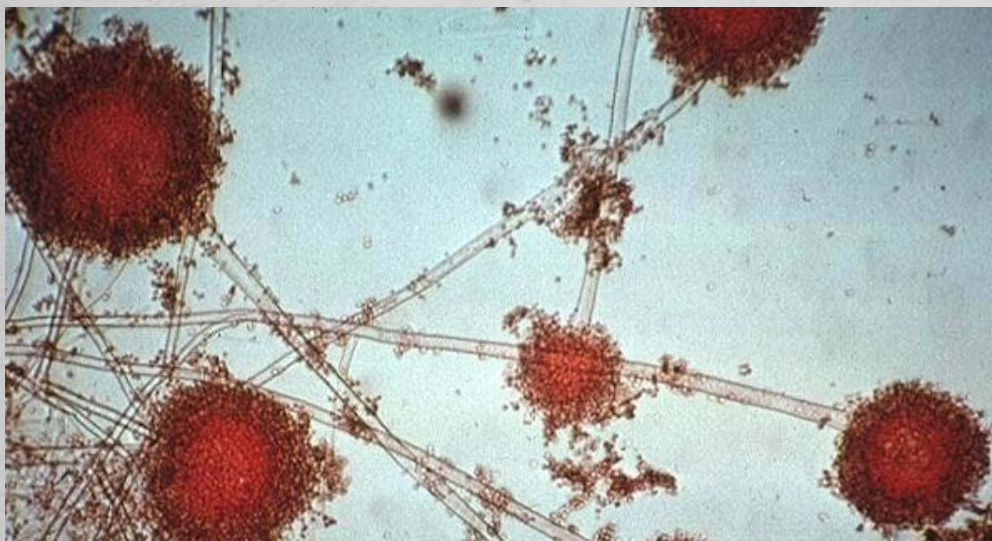
AERALNI
MICELIJUM.

VEGETATIVNI
MICELIJUM

Izgled micelijuma

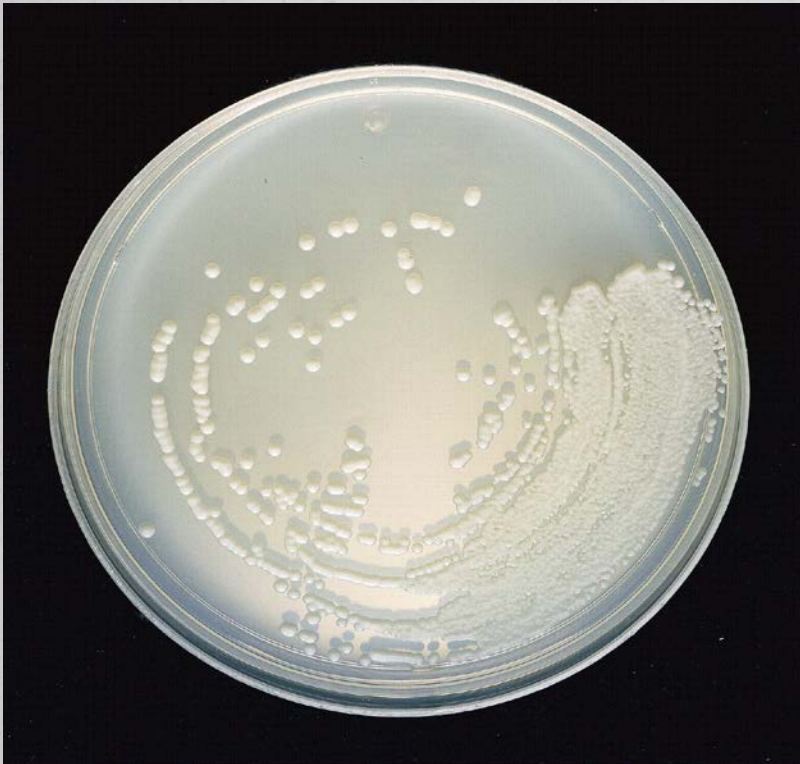
Plesni

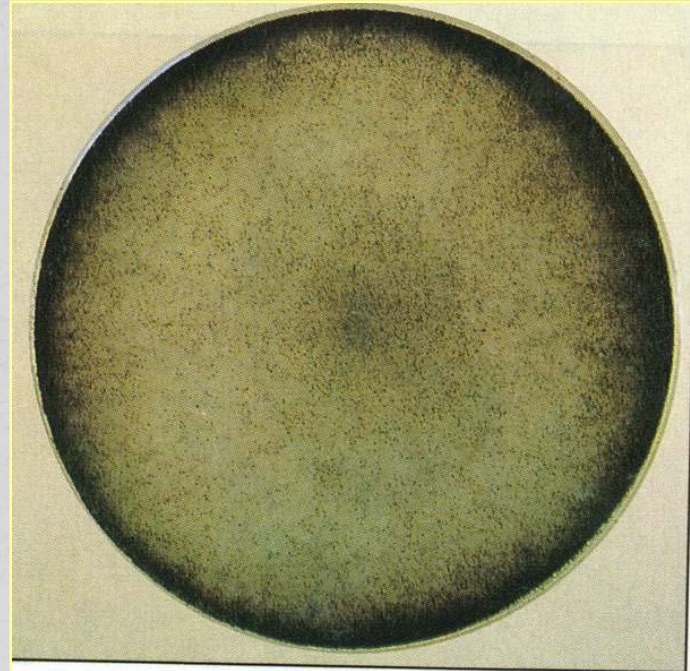
Termin kvasac i plesan

- Ovi termini nemaju taksonomski značaj
- **Određene vrste gljivica karakterišu se dimorfnim oblikom**
- **Ove gljivice u organizmu koji su inficirali ili na hranljivim podlogama inkubiranim na 37 ° C uočavaju se kao kvasci, a na podlogama inkubiranim na 25 ° C kao plesni**
- Dimorfizam reguliše veći broj faktora sredine – temperatura, koncentracija CO₂, pH vrednost, koncentracija cisteina ili drugih jedinjenja sa sumporom

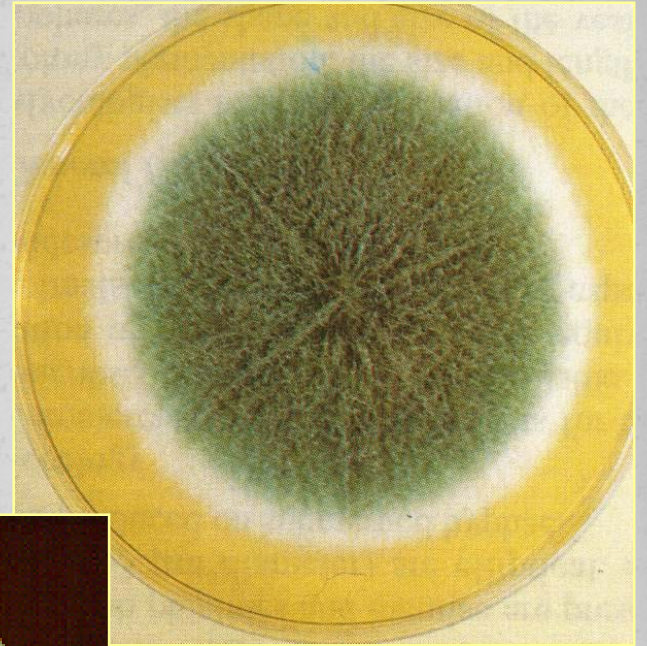
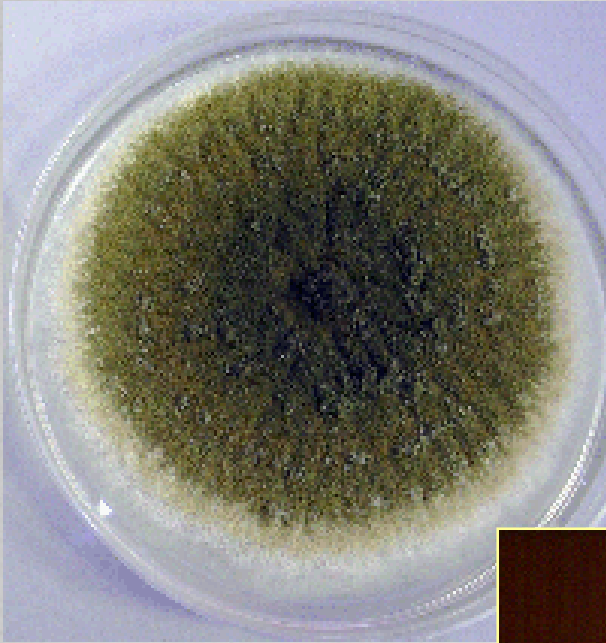
Candida albicans

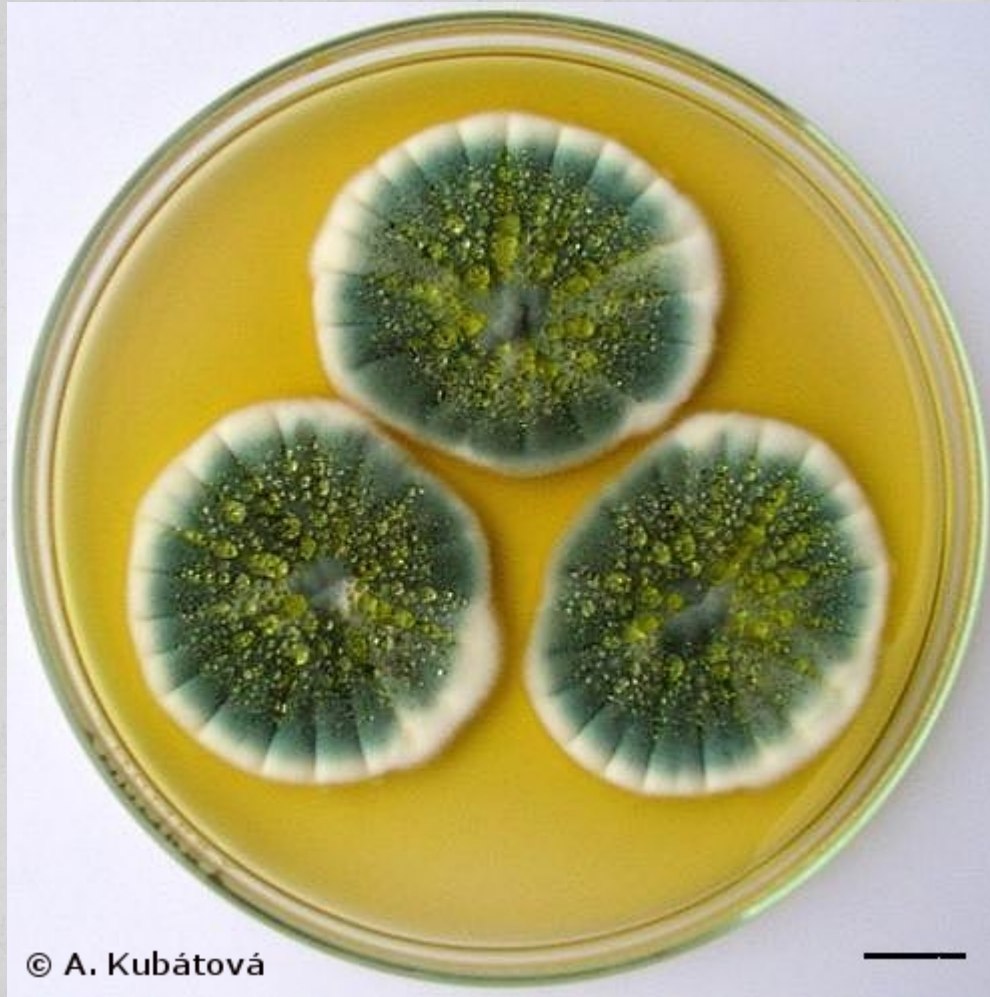
Mucor spp.

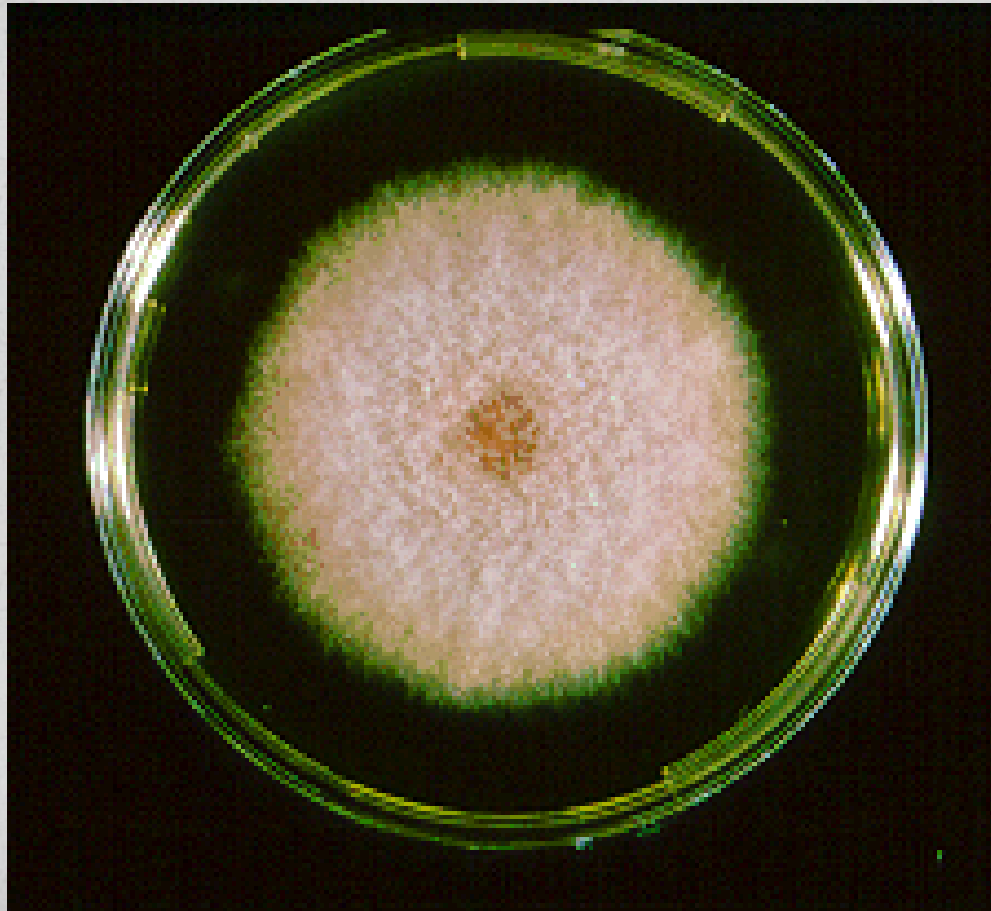
Aspergillus spp.

Penicillium spp.

Fusarium spp.

Način razmnožavanja

- U zavisnosti od odvijanja mejoze tokom stvaranja spora postoje dva načina razmnožavanja gljivica - bespolni i polni
- **Holomorfni životni ciklus** protiče sa oba načina razmnožavanja
- **Anamorfni oblik gljivica** karakteriše se prisustvom odgovarajućih struktura za bespolno, a **telemorfni oblik** za polno razmnožavanje
- Klasifikacija gljivica zasniva se na karakteristikama telemorfnog oblika – izgledu organa za polno razmnožavanje

Bespolno i polno razmnožavanje

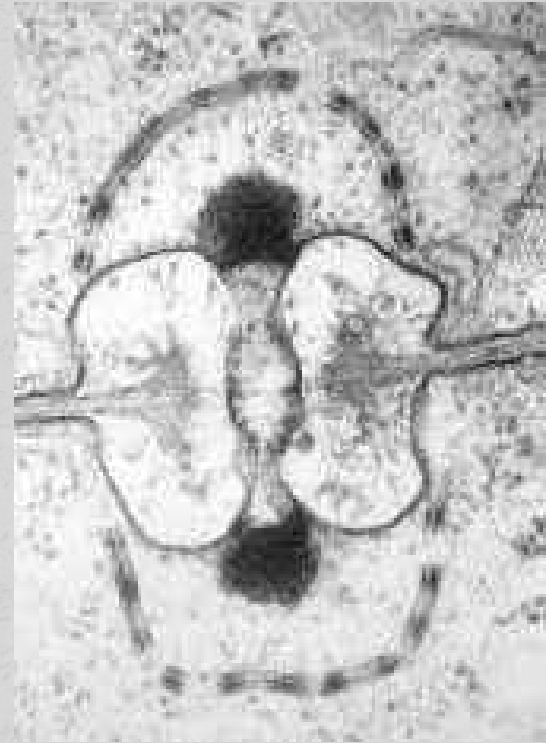
- Stvaraju spore – jedno ili višećelijske
- Bespolno razmnožavanje – stvajaju svoje klonove
- Polno razmnožavanje – gljivice su tokom većine životnog ciklusa haploidne
- Heterogeneza – “mešanje” jedara ćelija različitih micelujuma
- Singamija – spajanje dve ćelije poreklom od dve individue
  - Plazmogamija – fuzija citoplazmi
  - Kariogamija – udruživanje 2 jedra – diploidna ćelija
  - Dikarion – faza sa dva jedra u gametu

Najvažnije karakteristike patogenih gljivica

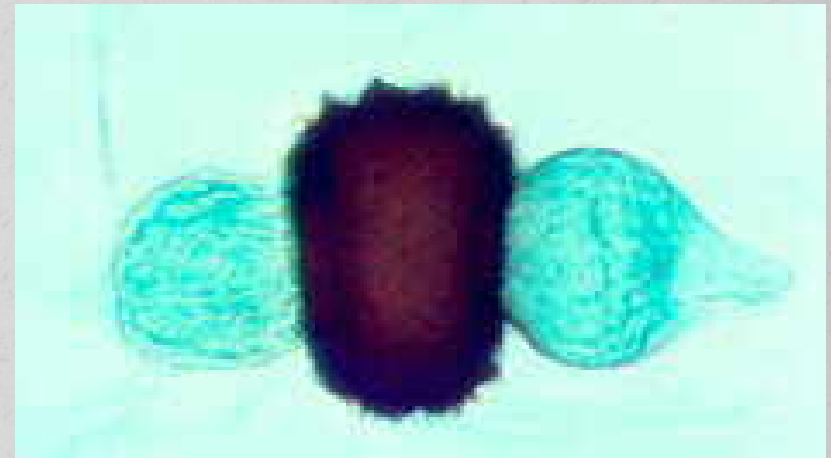
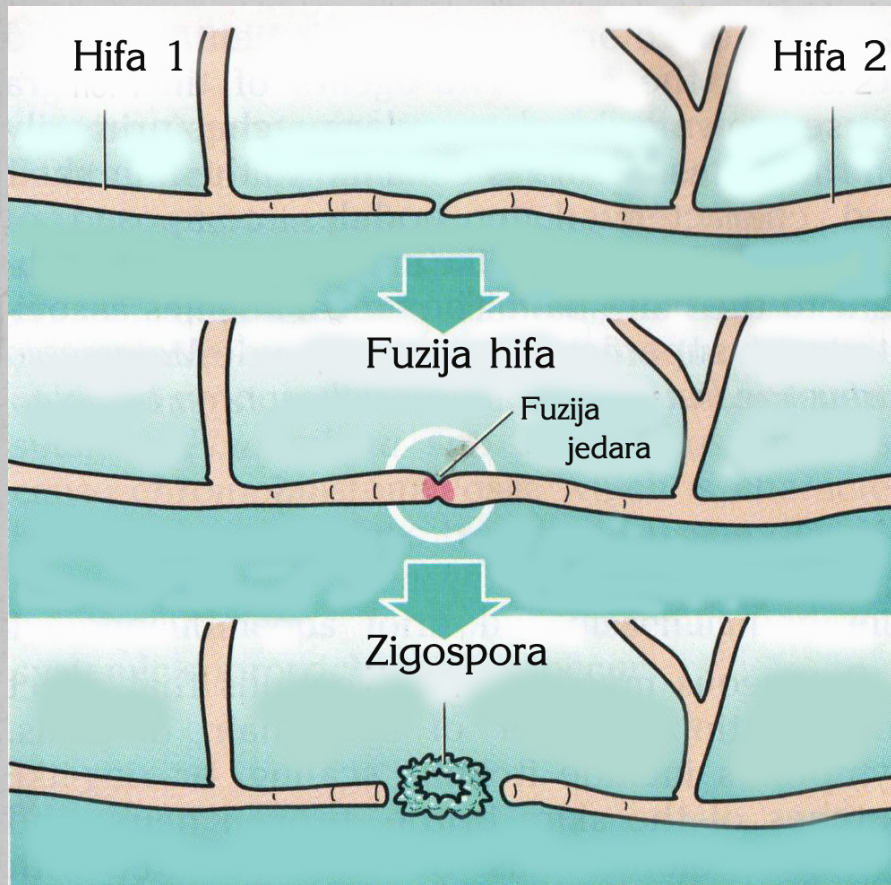
	<i>Ascomycota</i>	<i>Basidiomycota</i>	<i>Zygomycota</i>
Septirane hife	+	+	-
Bespolne spore	uglavnom Konidije Artrospore Hlamidiospore	Konidije Odiije Artrospore	Sporangiospore
Polne spore	Askospore	Bazidiospore	Zigospore

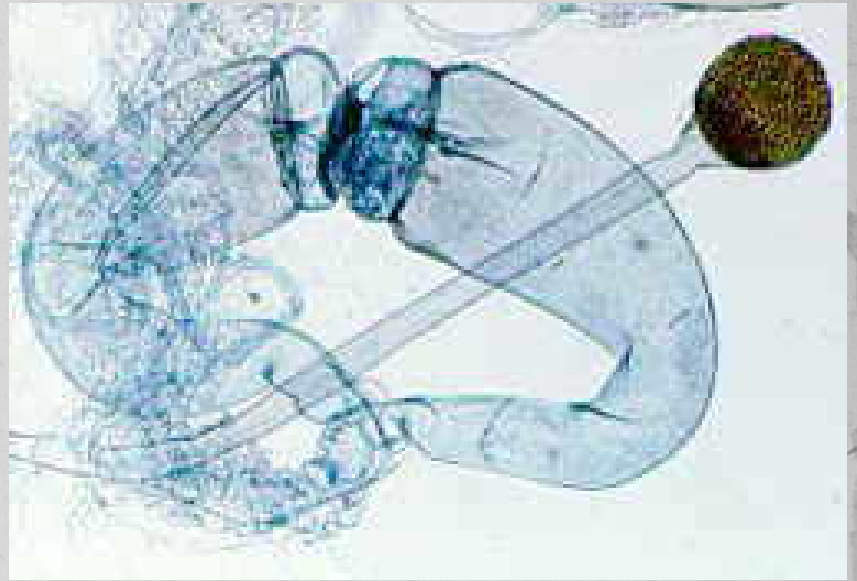
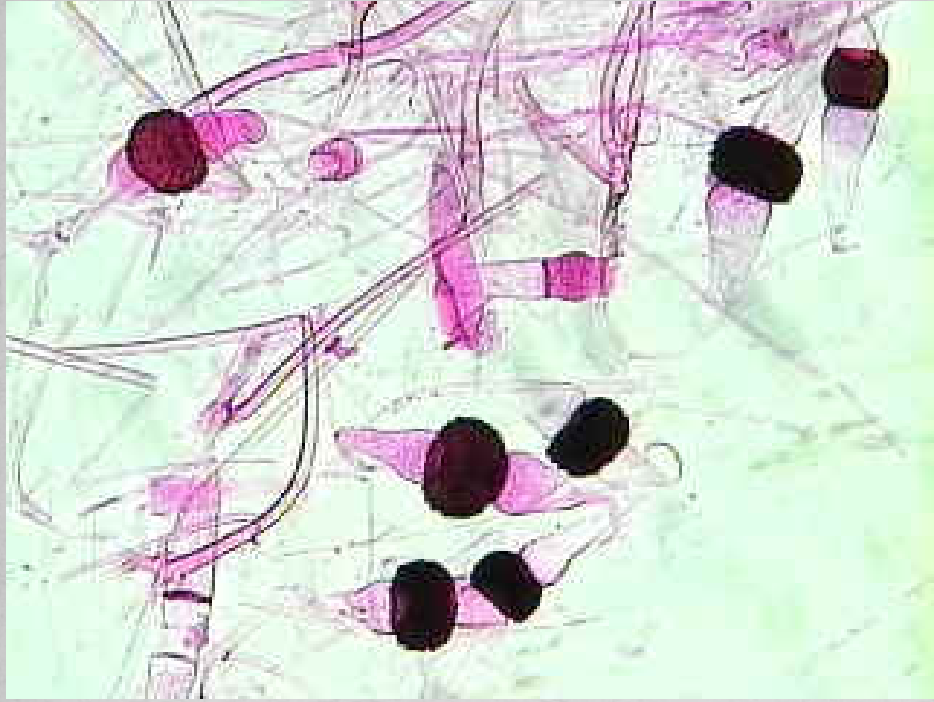
Polni način razmnožavanja

- **Zigospore - Zigosporangija**
- **Askospore - Askus**
- **Bazidiospore - Bazidijum**

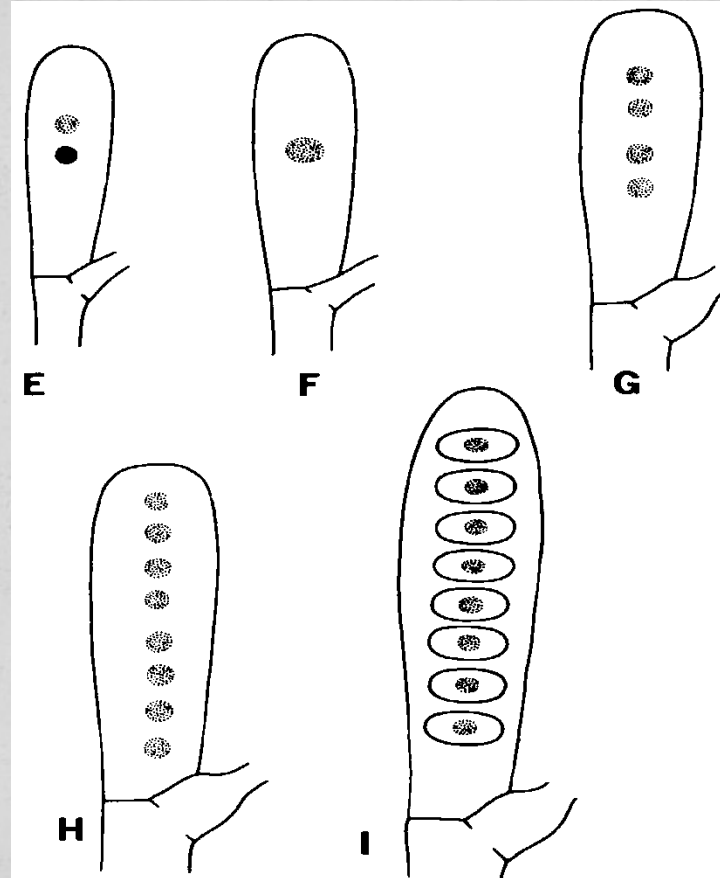

Zigospore - Zygomycota

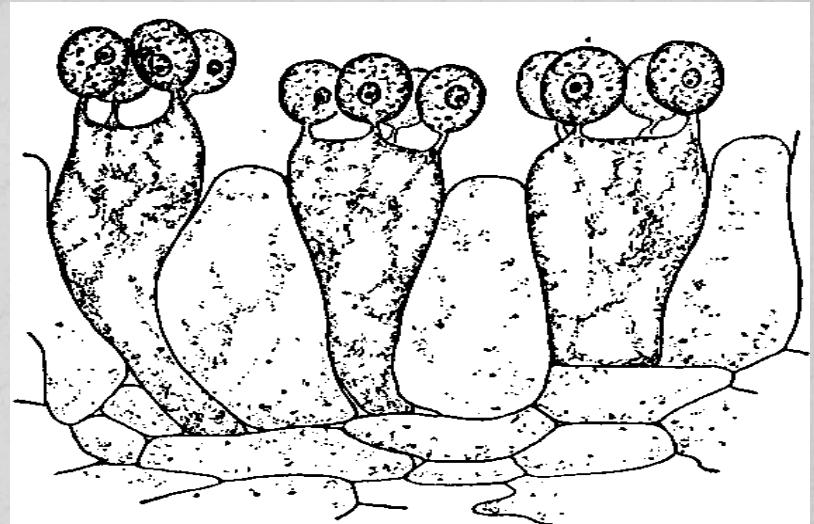
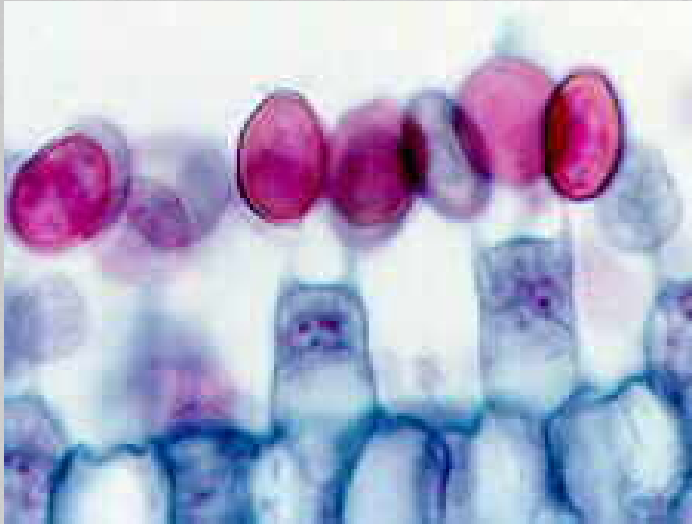

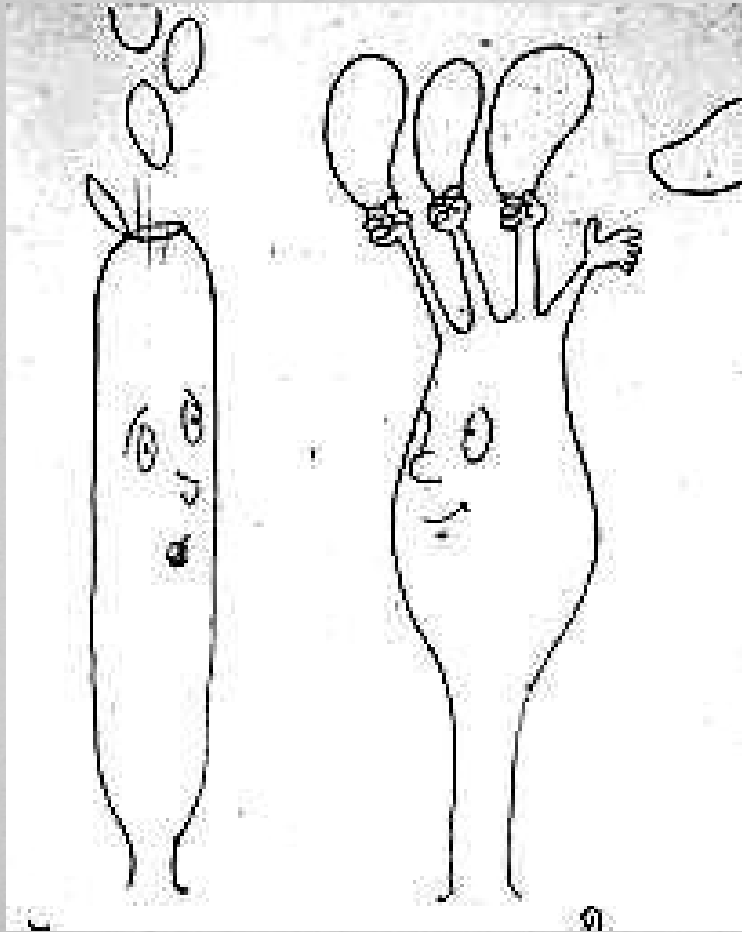
Askospore - *Ascomycota*

Bazidiospore - *Basidiomycota*

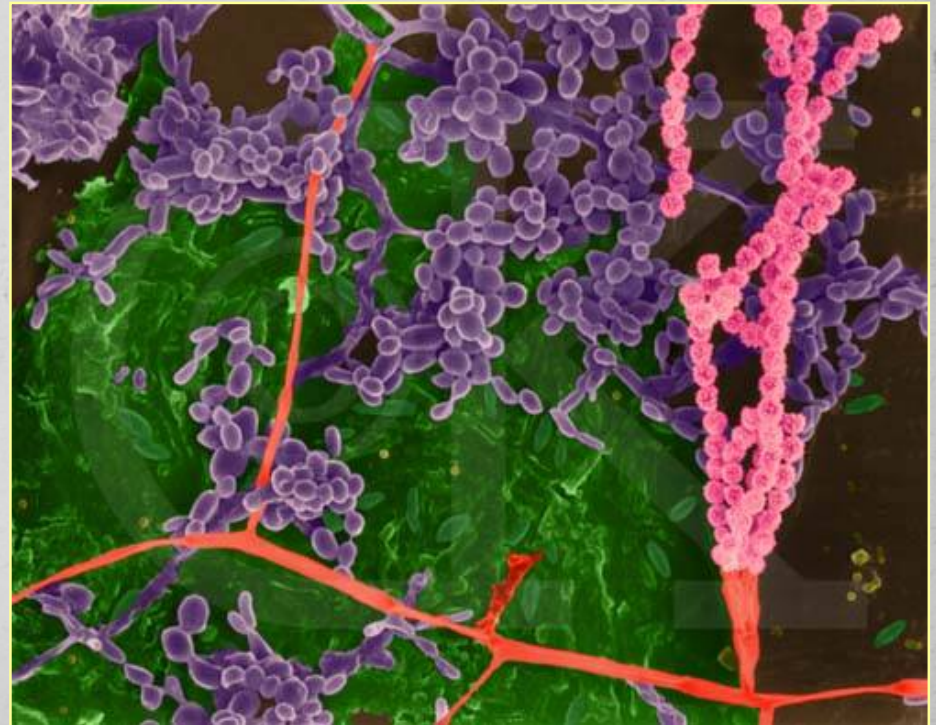
Askospore i Bazidiospore

Patogenost gljivica

- Od preko 250.000 hiljada determinisanih vrsta samo 150 mogu da prouzrokuju oboljenja životinja i ljudi
- Većina patogenih vrsta spada u tipove *Glomeromycota* (stari naziv *Zygomycota*), *Ascomycota* i *Basidiomycota* .
- *Ascomycota* i *Basidiomycota* sačinjavaju podcarstvo *Dikarya*.

- **Gljivice su široko rasprostranjene u prirodi kao saprofiti i mutualisti, ređe kao obligatni paraziti**
- **Za pojavu infekcija prouzrokovanih uslovno patogenim vrstama neophodni su određeni predisponirajući faktori**

Faktori koji doprinose pojavi gljivičnih infekcija

- **promena normalne mikroflore organizma usled primene antibiotika**
- **imunosupresivno stanje organizma**
- **primarne infekcije drugim mikroorganizmima**
- **oštećenja kože i sluznica**
- **konstantno vlažna koža**
- **ekspozicija “velikoj” infektivnoj dozi**

- Gljivične infekcije obično ne primaju razmere epidemije, mada su u određenim slučajevima zabeležene ekspozivne pojave dermatomikoza
- **Na osnovu lokalizacije u organizmu gljivične infekcije se dele na površinske, supkutane i sistemske mikoze**
  - Određene vrste gljivica *Candida albicans* i *Aspergillus fumigatus* su sposobne da izazovu i površinske i sistemske infekcije

Uzorci za mikološki pregled

- U zavisnosti od lokalizacije infekcije u organizmu uzorkuju i šalju se na mikološki pregled različiti uzorci :
  - dlaka, perje, skarifikat kože, eksudati, brisevi, bioptati, tkiva itd

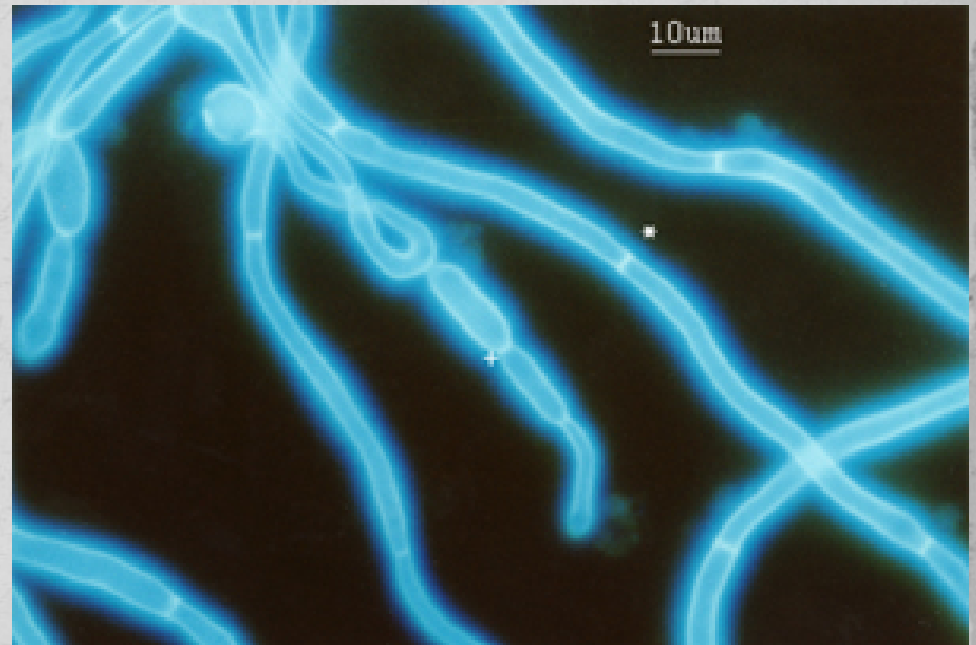
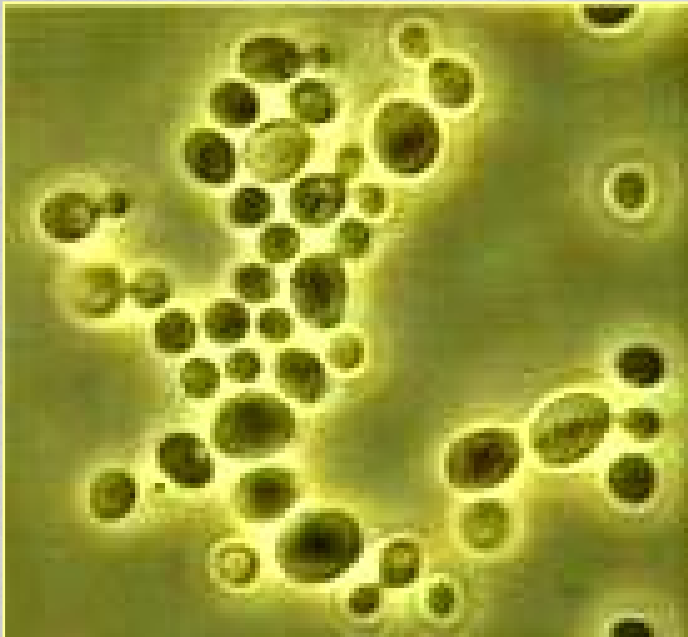
- Za postavljanje precizne dijagnoze gljivičnih infekcija neophodno je poslati propratni akt sa anamnestičkim podacima o istoriji bolesti, kliničkoj manifestaciji i patološkim promenama kod obolelih životinja
- Kako su potencijalno patogene gljivice široko rasprostranjene u prirodi “tačnost” postavljane dijagnoze povećava se histopatološkim pregledom i potvrdom hifa ili kvasaca u ispitivanim uzorcima tkiva
  - Za histopatološka ispitivanja materijal predstavljaju delovi tkiva i bioptati
  - Isečci tkiva se mogu pripremati iz svežih uzoraka tkiva ili fiksiranih u 10% formalinu.

Laboratorijske metode dijagnostike mikoza

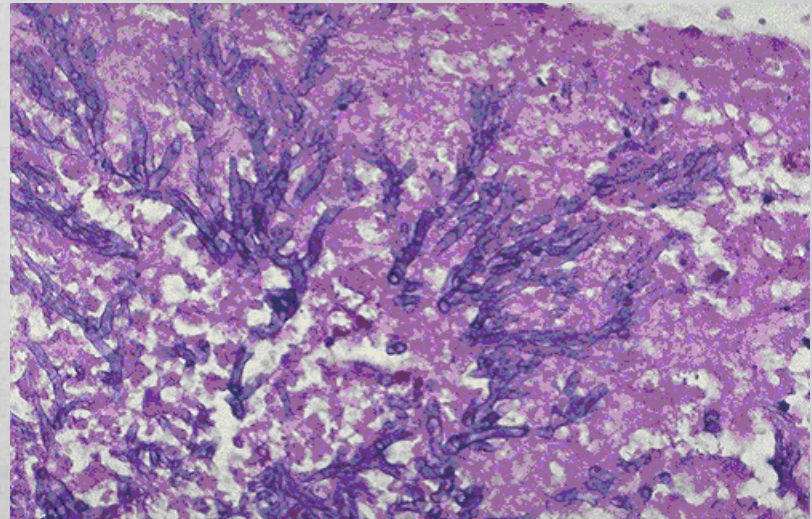
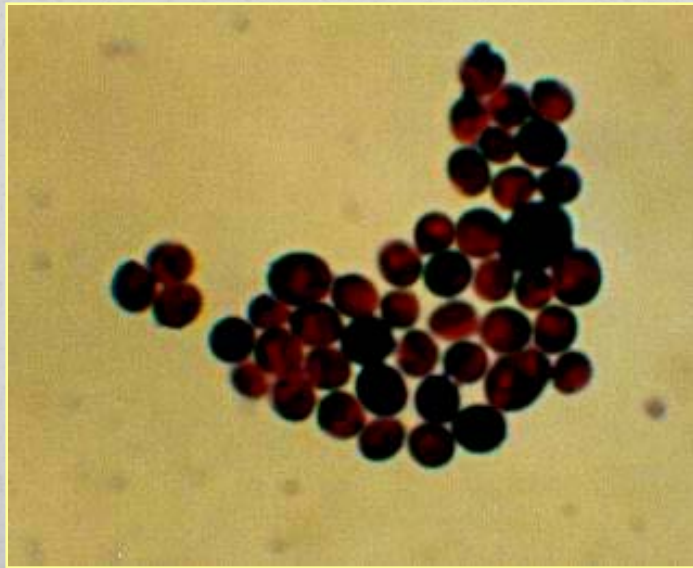
- **Laboratorijska ispitivanja obuhvataju direktni mikroskopski pregled materijala, izolaciju i identifikaciju gljivica**
- **Direktnim mikroskopskim pregledom materijala brzo se može ustanoviti prisustvo gljivica, a nakon izolacije na hranljivim podlogama determinacija roda i vrste se vrši na osnovu makroskopskih karakteristika kolonija i mikroskopskog ispitivanje izgleda struktura za razmnožavanje - plodonosnih tela**

Direktni mikroskopski pregled materijala

- Nativni preparat sa 10-20% rastvorom KOH
- Preparat sa Calcofluor belom bojom

- Metode indirektnog bojenja - tuš ili nigrozin - *Cryptococcus neoformans*
- Bojenje po Gram-u ili bojenje sa metilenskim plavim - brisevi ili razmazi tkiva i eksudata u kojima su prisutni ili suspekti kvasci - *Candida*, *Malassezia*
- Patohistološka ispitivanja – PAS metoda i impregnacija sa srebrom - Gomori bojenje

Izolacija i identifikacija gljivica

- Gljivice se odlikuju sporijim rastom na hranljivim podlogama - *Zygomycetes* i *Aspergillus spp.* formiraju kolonije za 2 do 3 dana, a neke dermatofite i dimorfne gljivice 4 do 5 nedelja

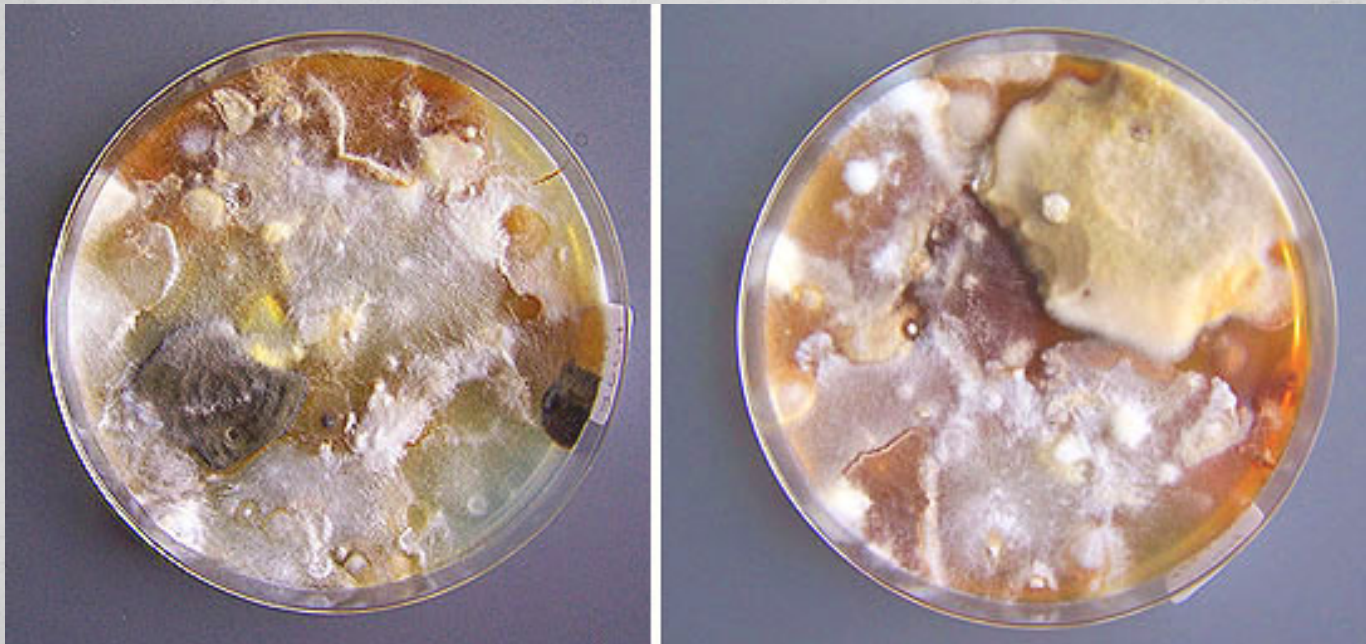

Izolacija i identifikacija gljivica

- Optimalna pH vrednost za rast većine vrsta je oko 6,0, mada neke od njih tolerišu i kiseliju sredinu
- Striktни su aerobni mikroorganizmi, a optimalna temperatura rasta iznosi između 20 i 30 °C, odnosno za određene patogene gljivice 37 °C

- Hranljive podloge koje se koriste u cilju izolacije patogenih gljivica iz kliničkog materijala moraju biti selektivne sa inhibitornim delovanjem na bakterije
- Zbog acidotolerantnosti gljivica, pH vrednost podloga iznosi 5,6 koja supresivno deluje na rast i razmnožavanje bakterija

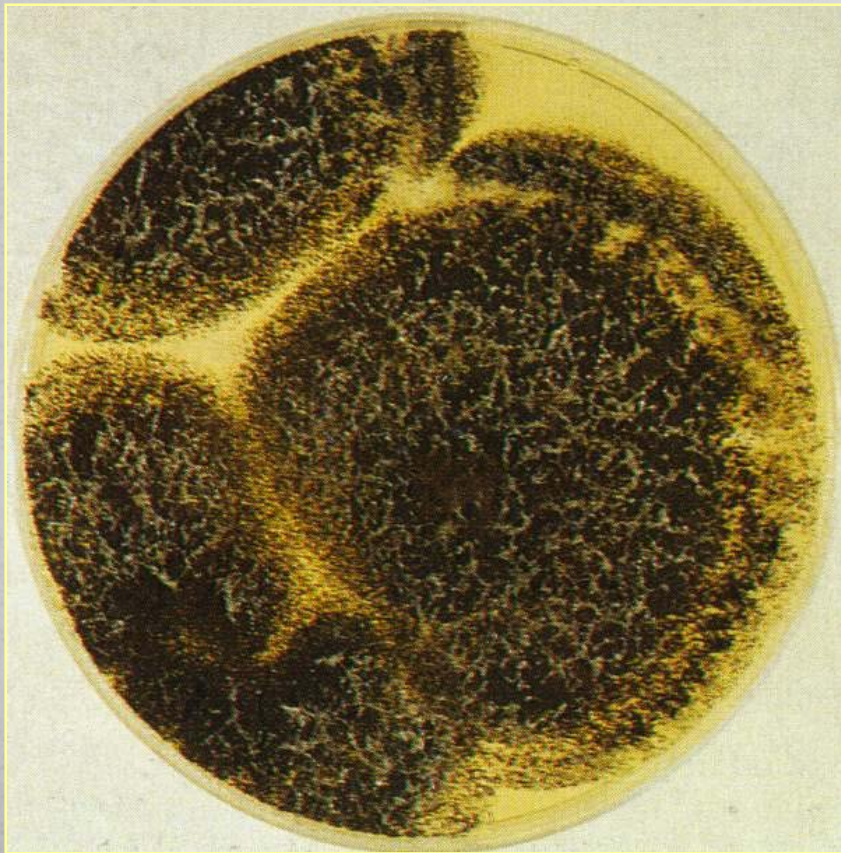
- Dodavanje antibiotika u podlogu - veća inhibicija rasta bakterija
  - najčešće se koriste gentamicin i hloramfenikol
- Pored dodavanja određenih antibiotika radi sprečavanja rasta bakterija, u podlogu se može dodati cikloheksimid koji selektivno obezbeđuje uslove za izolaciju dermatofita jer dovodi do inhibicije rasta oportunističkih gljivica - *Aspergillus spp*, *Fusarium spp*, *Zygomycetes*, *Candida spp*.

Hranljive podloge koje se koriste za kultivisanje gljivica:

- Sabouraud dekstrozni agar i Sabouraud maltozni agar
- Sabouraud dekstrozni agar sa dodatkom hloramfenikola i cikloheksimimida i 1% glukoze
- Agar sa moždano srčanom infuzijom (Brain heart infusion agar)
- Agar sa moždano srčanom infuzijom uz dodatak hloramfenikola, gentamicina i 10% ovčije krvi
- Krvni agar uz dodatak antibiotika
- Specijalne podloge za dermatofite Sabouraud dekstrozni agar – Emmons-ova modifikacija i selektivno- diferencijalna podloga sa fenol crvenim

- U identifikaciji gljivica makroskopske karakteristike kolonije koje su ispituju su veličina, izgled i boja aeralnog i vegetativnog dela, kao i neophodno vreme inkubacije za njihovo formiranje

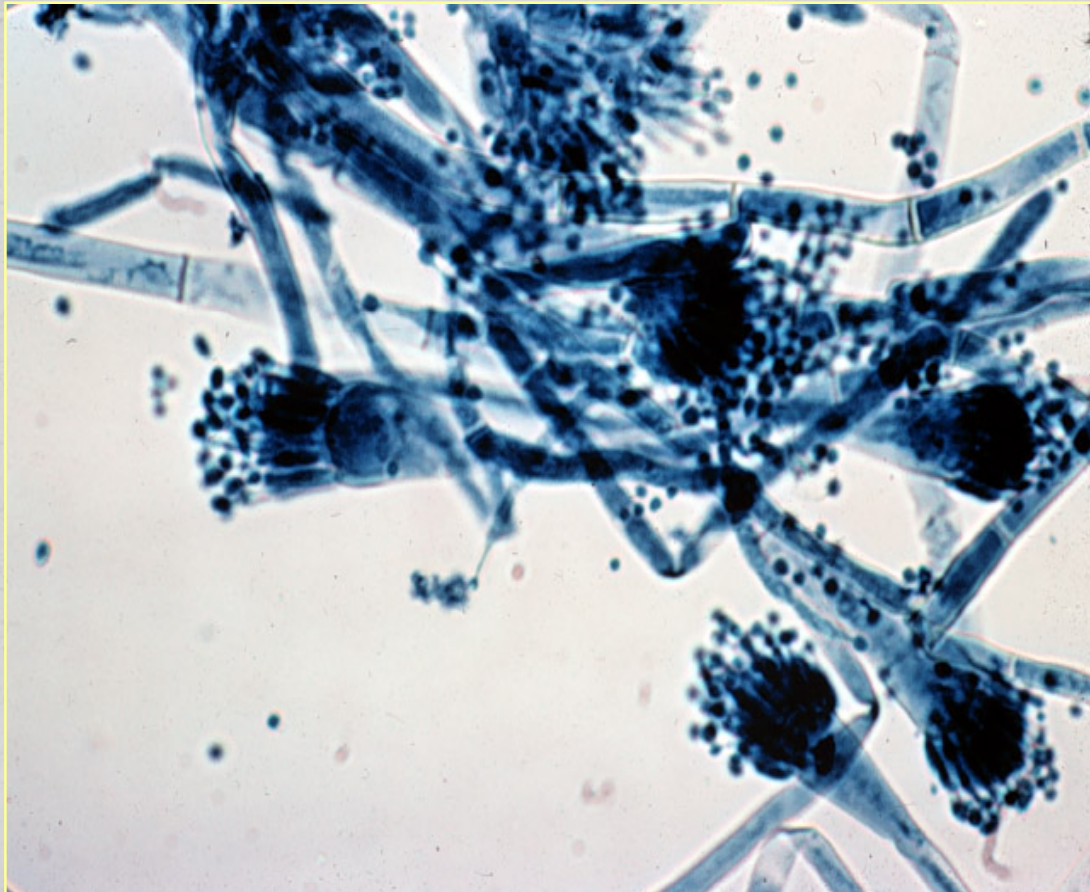

	Temperatura rasta °C	Dužina inkubacije
Dermatofite	25	2 - 4 nedelje
<i>Aspergillus</i>	25	1- 4 dana
Kvasci	37	1- 4 dana
Dimorfne gljivice faza plesni faza kvasaca	25 37	1- 4 nedelje
<i>Zygomycetes</i>	37	1- 4 dana

- Kod gljivica koje rastu u formi kvacaca za utvrđivanje morfoloških osobina pripremaju se preparati koji se boje po Gramu ili sa metilenskim plavim
- Kod gljivica koje rastu u formi plesni zbog fragilnosti hifa i plodonsnih tela ne mogu se primenjivati bojenja već se pripremaju nativni preparati
  - **Umesto lako isparljivog fiziološkog rastvora koristi se isparavanja rastvor hlorklorofenola**

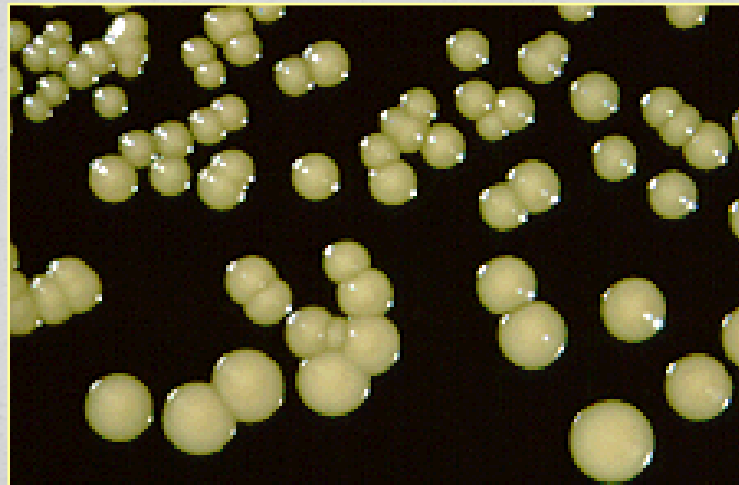

- Mikroskopskim pregledom preparata plesni pored izgleda organa za razmnožavanje ispituju se izgled, veličina i boja hifa, kao i prisustvo ili odsustvo septi u njima

Patogeni kvasci - *Candida albicans*

- Iako u rodu *Candida* postoji preko 200 vrsta, *Candida albicans* je najčešći prouzročivač infekcija kod domaćih životinja
- Infekcije izazvane *C.albicans* su oportunističke koje nastaju sporadično, obično kao posledica imunosupresivnih stanja ili duge upotrebe antimikrobnih sredstava

Klinička manifestacija infekcija izazvanih *C.albicans* kod domaćih životinja su:

- mikotični stomatitis kod štenadi, ždrebadi i mačića
- gastro-ezofagusni ulceri kod svinja, ždrebadi i teladi
- rumenitis kod teladi
- enteritis i lezije na koži kod pasa
- naslage u jednjaku i voljci kod pilića
- smanjena fertilitnost, abortus i mastitis kod krava
- piometra kod kobila
- urocistitis i piotoraks kod mačaka
- diseminovane infekcije kod pasa, mačaka, svinja i teladi

- Na preparatima direktno napravljenim iz materijala *C.albicans* ispoljava polimorfizam i može se uočiti u formi hifa ili pseudohifa
- *C.albicans* se može izolovati na većem broju podloga sa ili bez cikloheksimida

- Na Sabouraud dekstroznom agaru u aerobnim uslovima na temperaturi od 37 °C za 2 do 5 dana formiraju se bele, sjajne i konveksne kolonije veličine 4 do 5mm

CHROMagar Candida™ plate

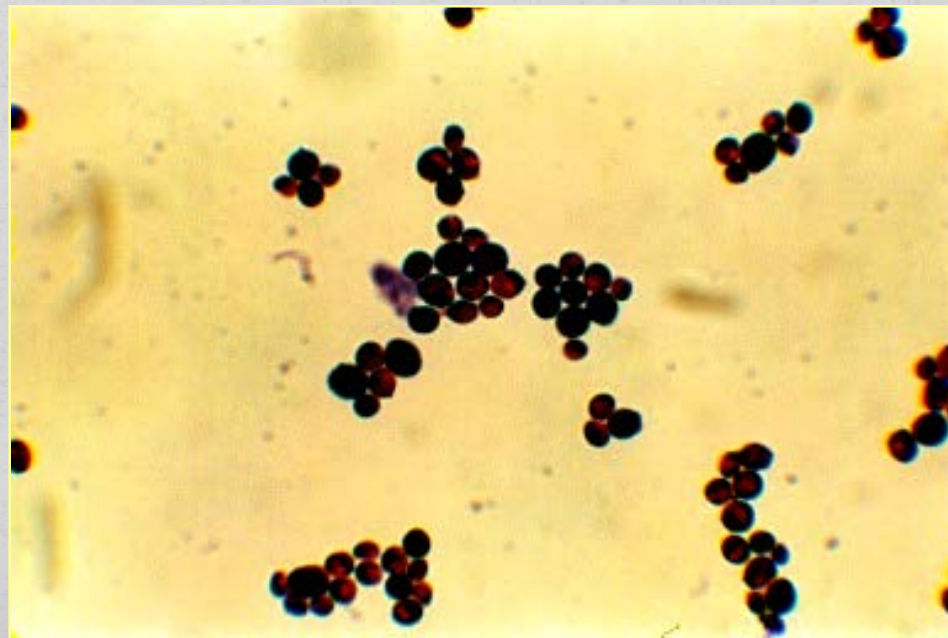
C. albicans kolonije plavo zelene boje

C. glabrata kolonije roze boje

C. parapsilosis kolonije blede žute boje

- Na mikroskopskim preparatima iz kolonija *C.albicans* bojenjem po uočavaju se plavo obojene ovalne ćelije veličine 5 do 8 μm
- Kako se bespolnim razmnožavanjem stvaraju blastokonidije na ćelijama se mogu videti u vidu pupoljka ćerke ćelije

Cryptococcus neoformans

- Infekcije
- Psi i mačke - supkutani i nasalni granulomi, CNS
- Konji - nasalni granulomi
- Krave - mastitis
- Izolacija se izvodi na krvnom agaru u termostatu na temperaturi od 37°C
- Kolonije se formiraju za 2 do 3 nedelje, a na čokoladnom agaru oko kvasaca formira se i kapsula

“Bird seed” podloga *Cryptococcus neoformans*

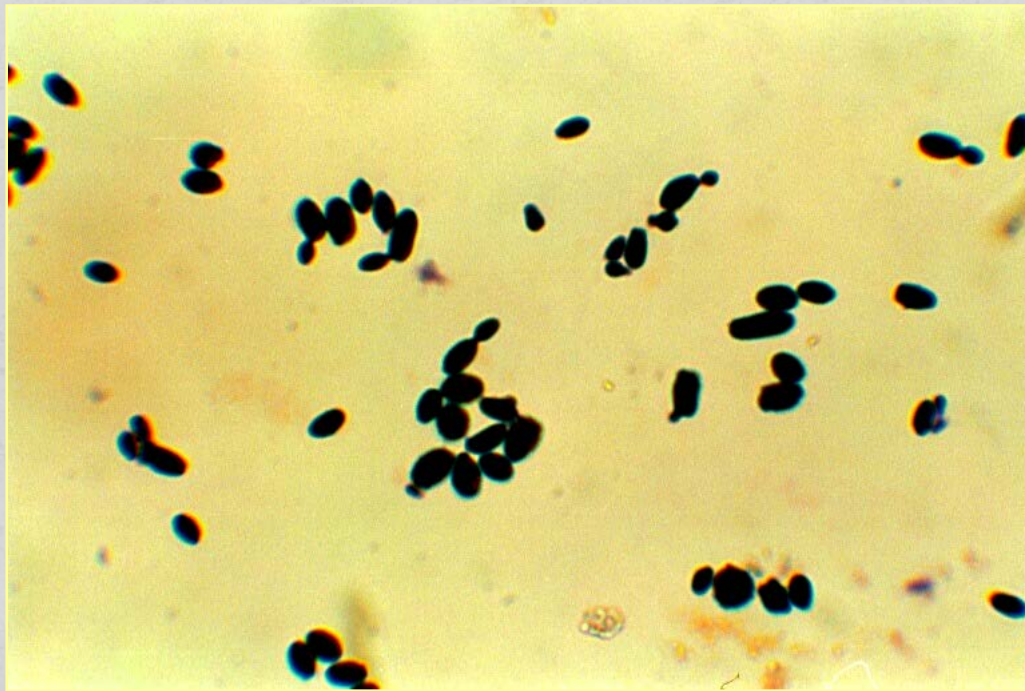

- *Cryptococcus neoformans* je sferičnog ili ovalnog oblika veličine od 2,5 do 20 μm u zavisnosti da li ima ili nema kapsulu
- Vizuelizacija kapsule se vrši primenom India ink ili nigrozin bojenja

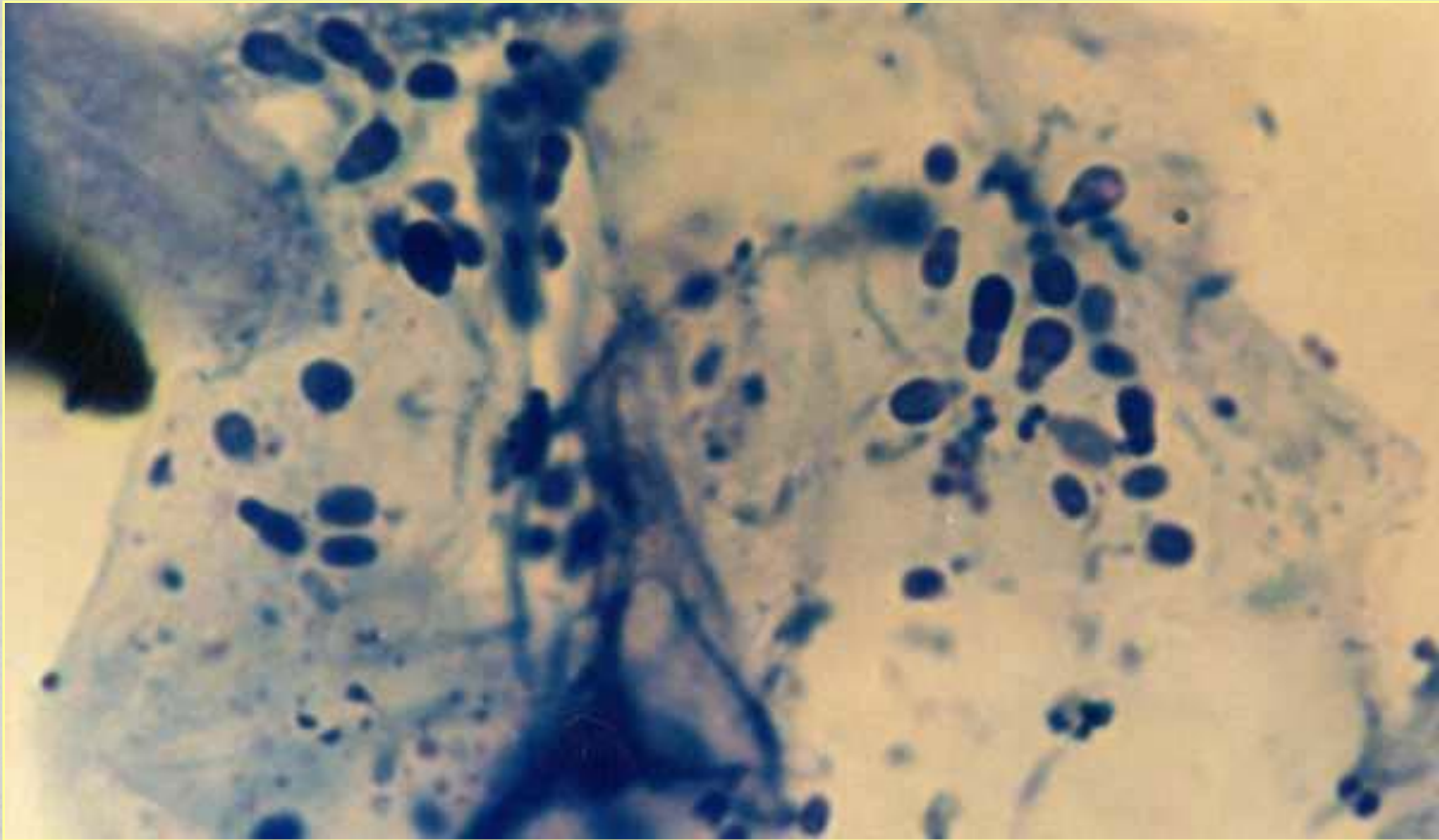

Malassezia pachydermatis

- Lipolitičan kvasac dovodi do upale spoljašnjeg ušnog kanala- otitis externa kod pasa i mačaka
- Izolacija na Saboraud agaru na kome se formiraju sitne kolonije pri temperaturi od 25°C za nekoliko dana

- Bojenjem po Gramu ili sa metilenskim plavim uočavaju se kvasci ovalnog oblika veličine od 1-2x 2-4 μm

Dimorfne gljive

- Dimorfne ili bifazne gljivice se odlikuju osobinom da kao saprofiti ili kultivisanjem na temperaturi od 25 °C se uočavaju u formi plesni, a u tkivima ili kultivisanjem na 37 °C u formi kvasaca
  - U ovu grupu gljivica spadaju i uzročnici opasnih zoonoza
  - Najznačajnije patogene gljivice i bolesti koje one prouzrokuju su :
1. ***Sporothrix schenckii***- sporotrihoza- konji, psi, mačke i ljudi - supkutani noduli, limfagenitis konji

Sporothrix schenckii- sporotrihoza- konji, psi, mačke i ljudi - supkutani noduli, limfagenitis konji

Sporotrichosis
(Rose Gardener's Disease)

Occurs worldwide. Mostly in Unites States, South Africa, Mexico And South America

Subacute or chronic disease caused by dimorphic fungus *Sporothrix schenckii*

S. schenckii
First case was described in 1898 by Schenck

Subcutaneous nodules
May ulcerate and discharge pus

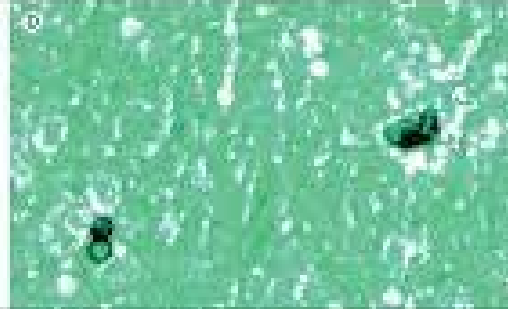
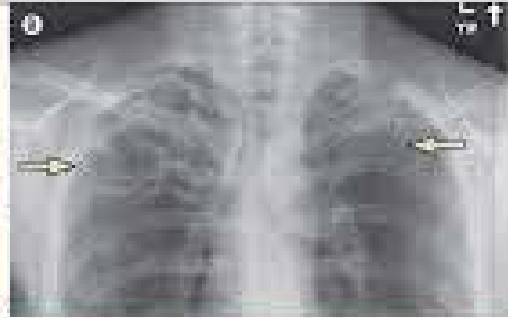
Lymphocutaneous lesion - hand, arm, neck, foot.

Traumatic implantation of fungus growing in soil or on plant

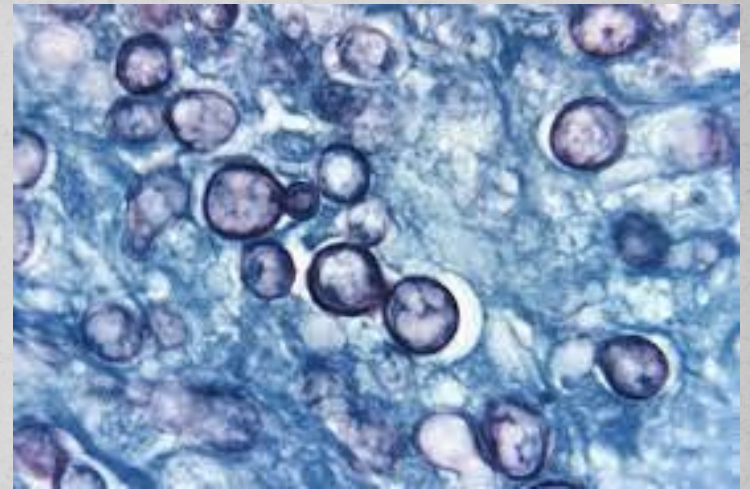
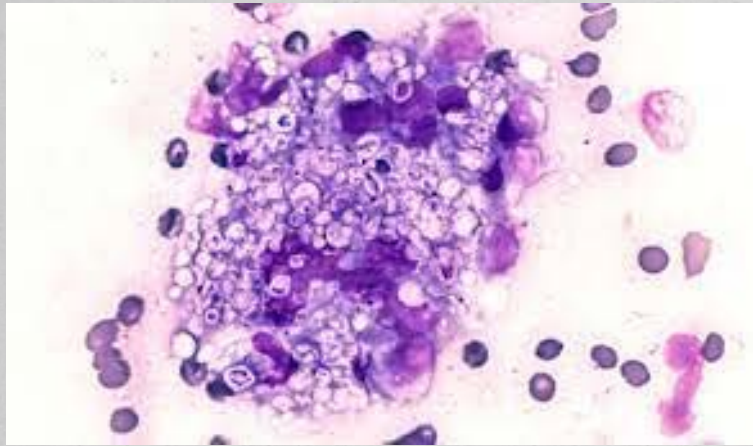
Injury by rose thorn

#roypath histopathology-india.net

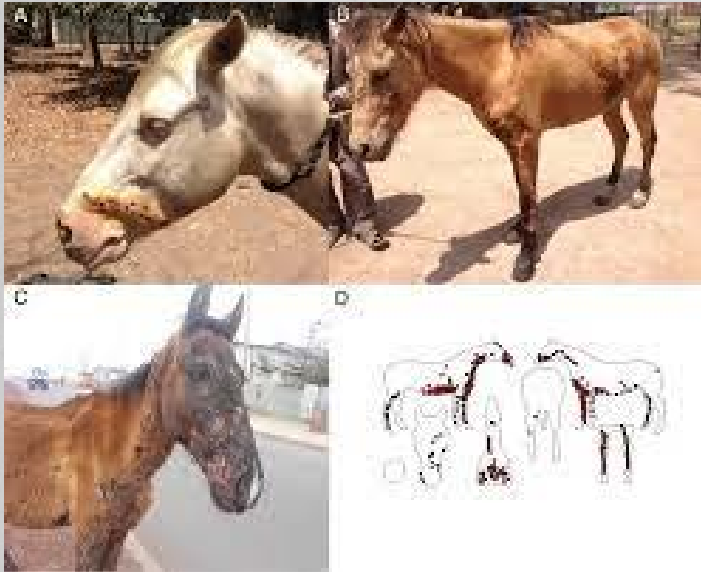
2. *Blastomyces dermatitidis*- blastomikoza- psi, ljudi
pluća primarno, sekundarno metastaze koža ili drugi
organi

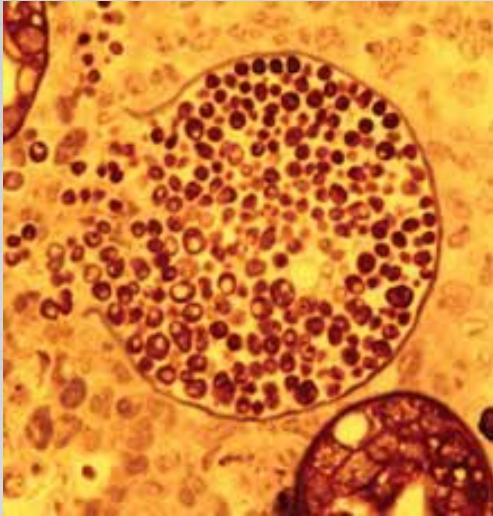
3. *Histoplasma capsulatum*- histoplazmoza- psi, mačke i ljudi, primarno pluća, sekundarno creva

4. *Histoplasma farciminosus*- Afrička sakagija, konji

5. *Coccidioides immitis*- psi i ljudi- kokcidiomikoza
pluća primarno, sekundarno kosti ili drugi organi

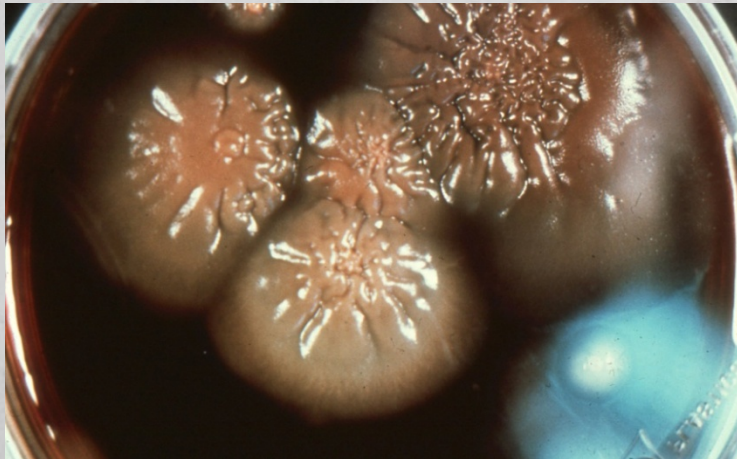

6. *Paracoccidioides brasiliensis*- ljudi- parakokcidiomikoza
hronične mikoze kože, sluznica i unutrašnjih organa

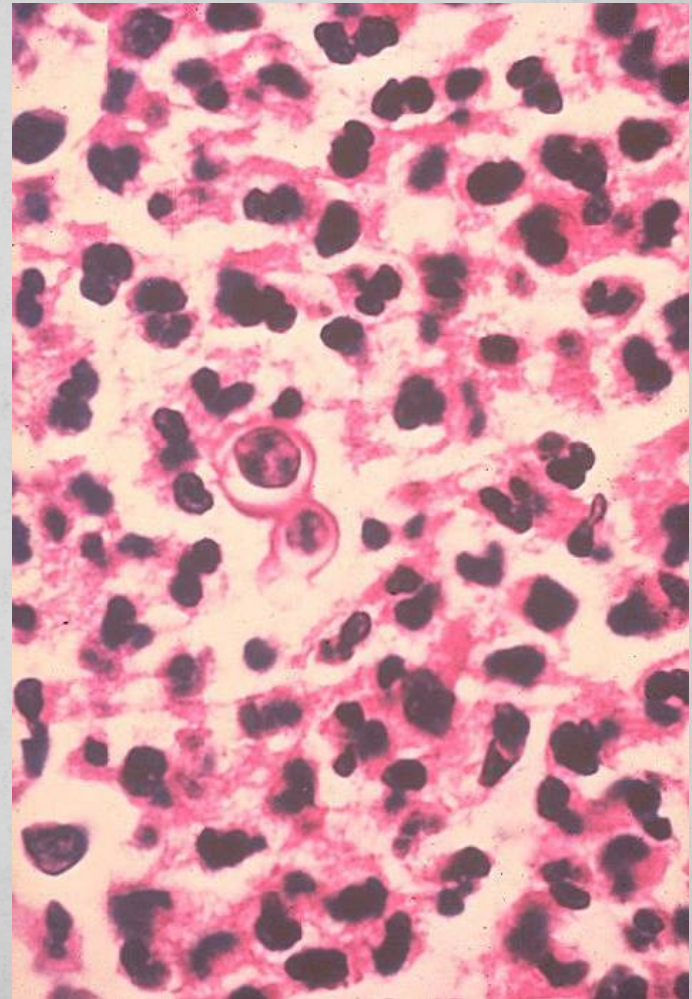

Kolonija

Blastomyces dermatitidis

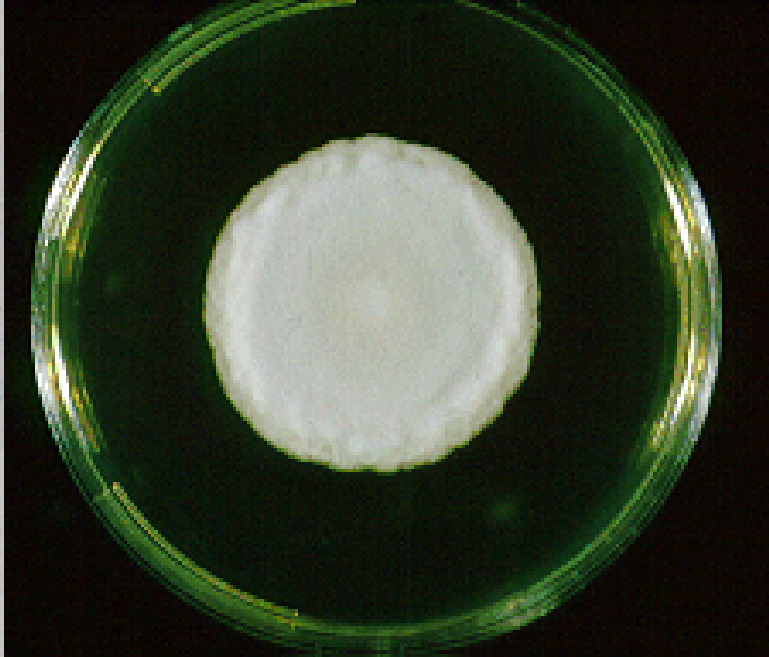

Forma kvasca

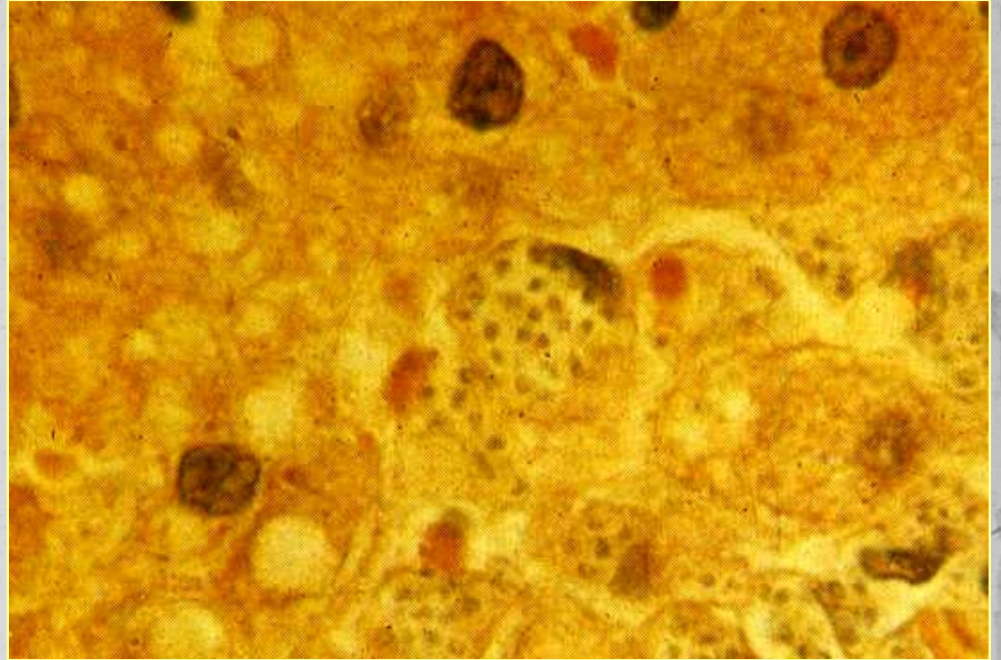

Kolonija

Histoplasma capsulatum

Forma kvasca

Dermatofite

Dermatofite predstavljaju gljivice koje su sposobne da parazitiraju na keratinizovanim strukturama epidermisa - koži, dlaci, perju, rogu, kopitu, kandžama i noktima

- Ova grupa blisko srodnih gljivica spadaju u rodove *Epidermatophyton*, *Microsporum* i *Trichophyton* izazivaju infekcije nazvane dermatofitoze
- Na osnovu načina polnog načina razmnožavanja kojim se odlikuje više vrsta dermatofita one su klasifikovane u ascomycetes

- U njihovom neparazitarnom obliku, uključujući i rast na hranljivim podlogama, dermatofite stvaraju septirane, razgranate hife odnosno micelijum
- Same hife mogu biti spiralne, mestimično zadebljale sa čvorićima ili poput reketa

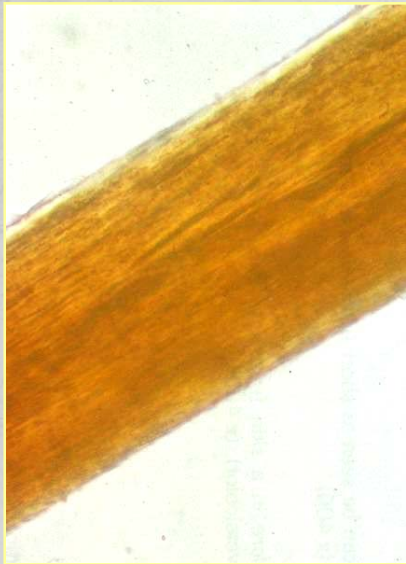

- U aeralnom delu micelijuma mogu se uočiti konidije koje predstavljaju bespolni način razmnožavanja dermatofita
- Konidije se pojavljuju u dve forme
  - makrokonidije koje su višećelijske i veličine i do 100 μm
  - mikrokonidije koje su jednoćelijske u vidu pupoljaka na hifama sferičnog ili štapićastog oblika i veličine manje od 10 μm
- Oblik, veličina i građa konidija ili njihovo odsustvo predstavljaju važan dijagnostički kriterijum prilikom identifikacije ovih gljivica

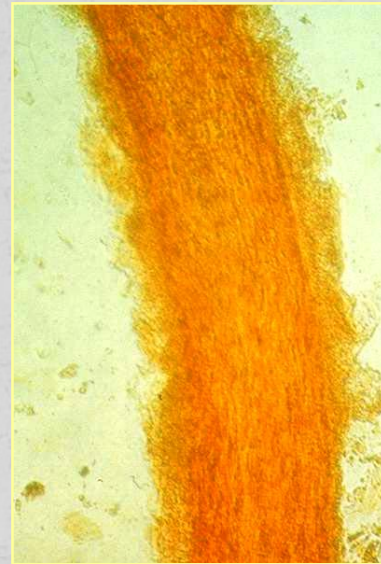
Makrokonidija i mikrokonidije
Trichophyton mentagrophytes

U parazitarnoj formi na koži, ili oko ili unutar dlaka (ektotrihe i endotrihe dermatofite) uočavaju se samo hife i artrokonidije koje predstavljaju drugi bespolni način razmnožavanja ovih gljivica

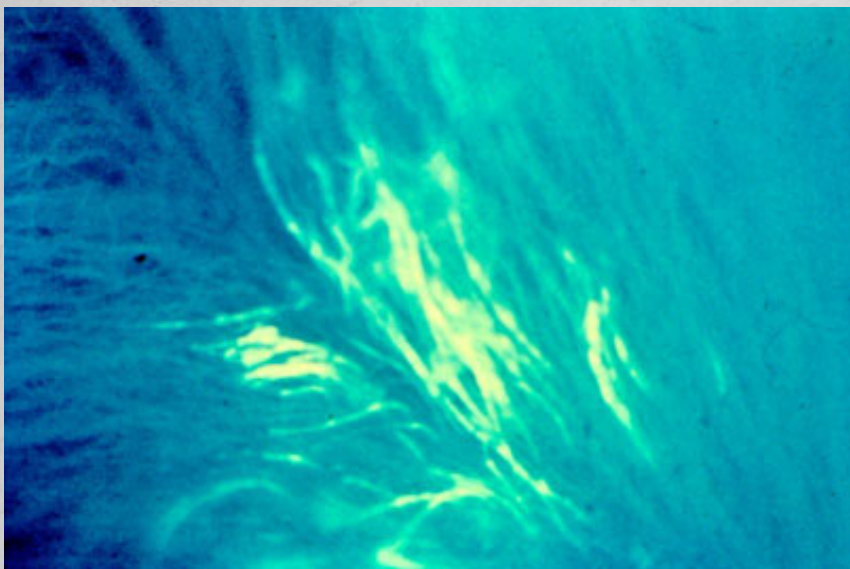

Neinficirana dlaka

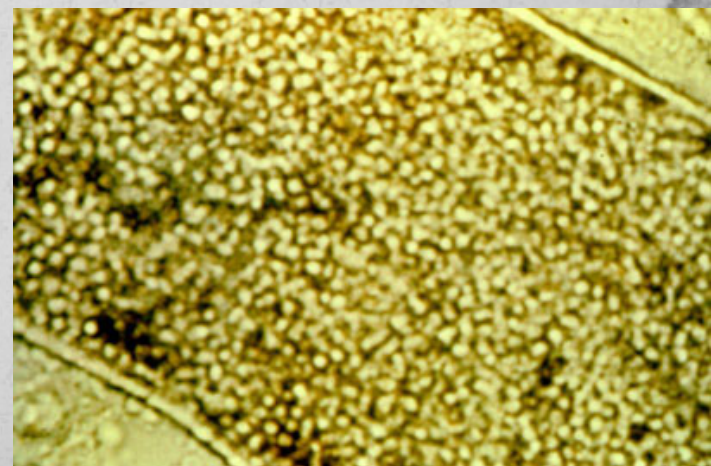
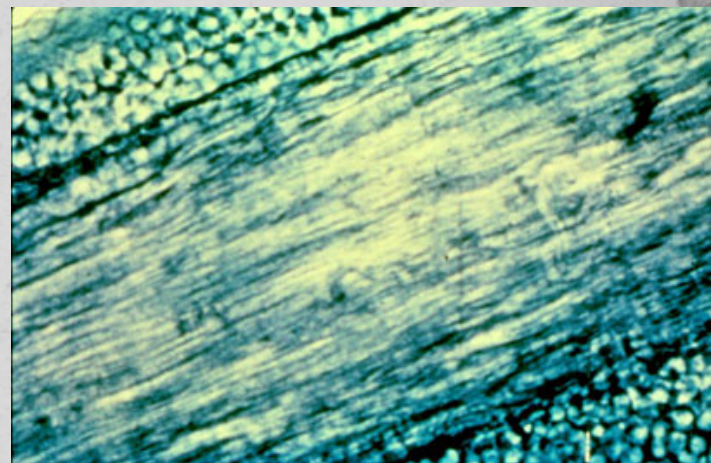

Microsporum canis

Ektotrihe i endotrihe dermatofite

**Fluorescencija inficiranih dlaka
upotreba Woodove lampe**

- Dermatofite su u zavisnosti od njihovog prirodnog staništa i domaćina podeljene u tri grupe na **geofilne, zoofilne i antropofilne vrste**
- Geofilne vrste su široko rasprostranjene u zemljištu, a neke od njih mogu da dovedu do infekcija i ljudi i životinja
- Zoofilne vrste su adaptirane prema određenim vrstama životinja, a antropofilne vrste uglavnom izazivaju infekcije kod ljudi

Infekcije kod domaćih životinje izazvane su sa dermatofitama iz dva roda *Microsporum* i *Trichophyton*

- *Microsporum canis* –mačke i psi, sporadično kod konja, ovaca, goveda i svinja
- *M.gallinae* -živina, sporadično kod mačaka i pasa
- *M.gypseum* - psi i konji, sporadično kod goveda i svinja
- *M.nanum* -svinje
- *Trichophyton equinum* - konji, sporadično psi
- *T.mentagrophytes* - psi, sporadično konji, goveda, ovce, mačke, i konji
- *T.verrucosum* - goveda,sporadično mačke, psi, ovce i konji
- *T.simii* – majmuni, živina

Sve prethodno navedene vrste dermatofita imaju zoonotski potencijal i mogu izazvati infekcije i kod ljudi.

Microsporium canis

Microsporium canis

Microsporium canis

Microsporium gypseum

Microsporium nanum

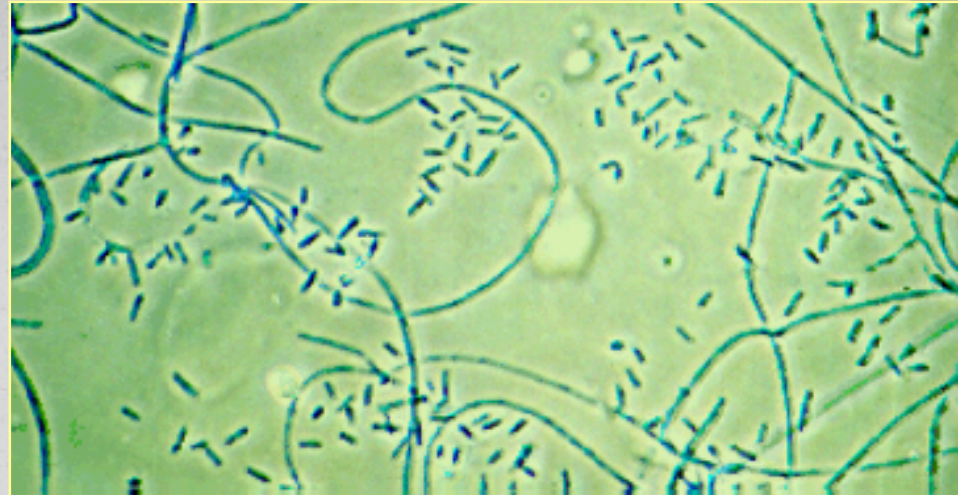

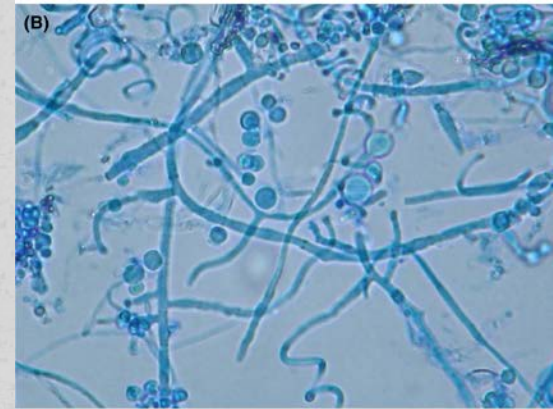
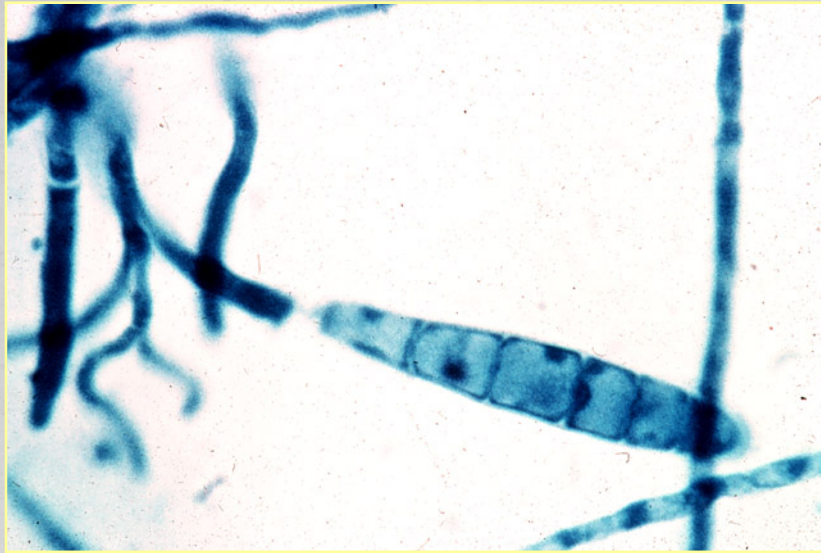
Microsporium gallinea

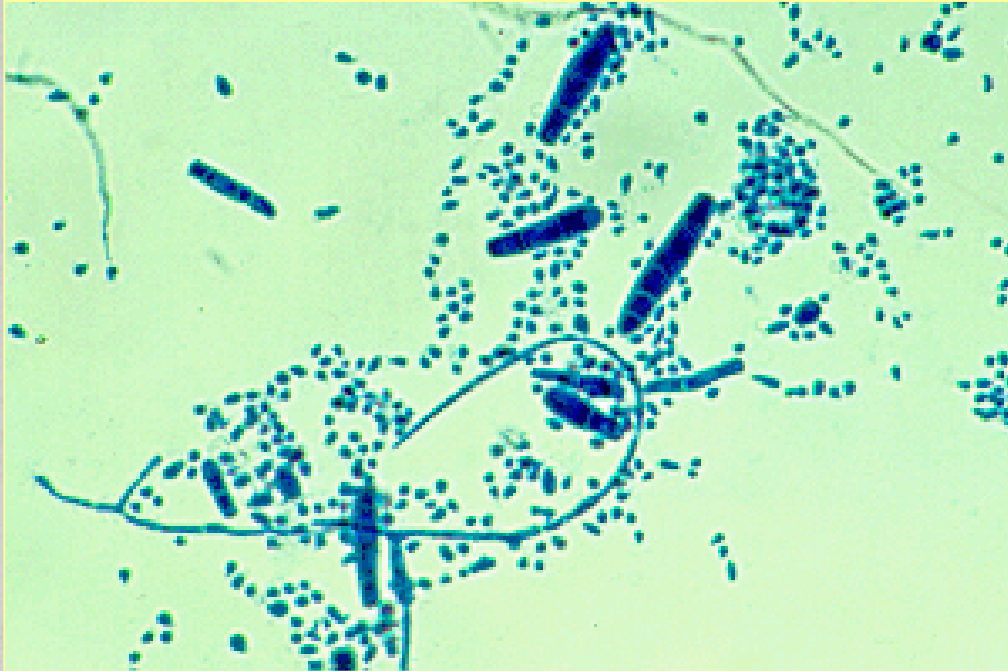
Trichophyton verrucosum

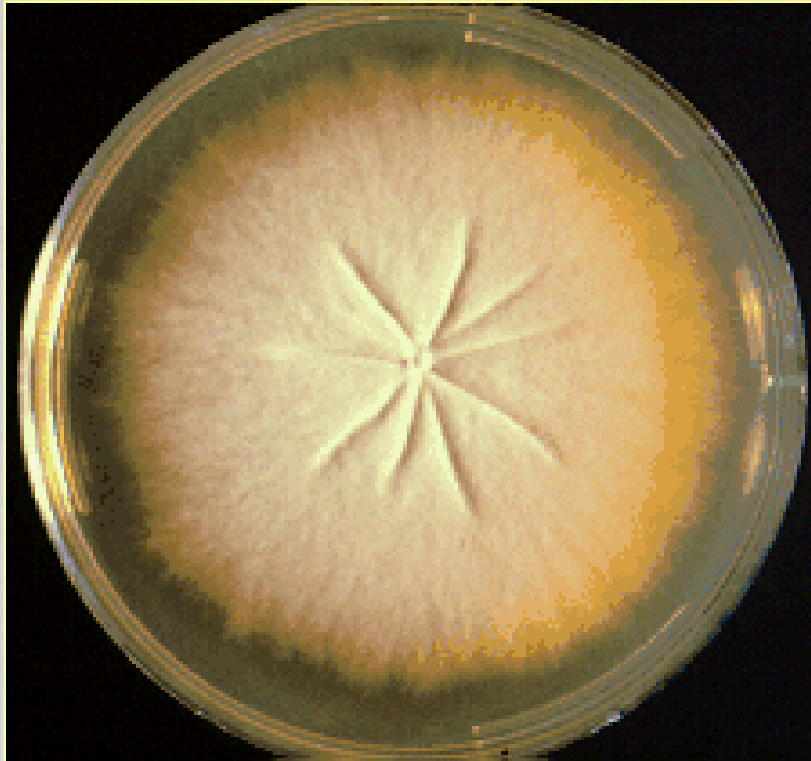

Trichophyton mentagrophytes

Trichophyton mentagrophytes

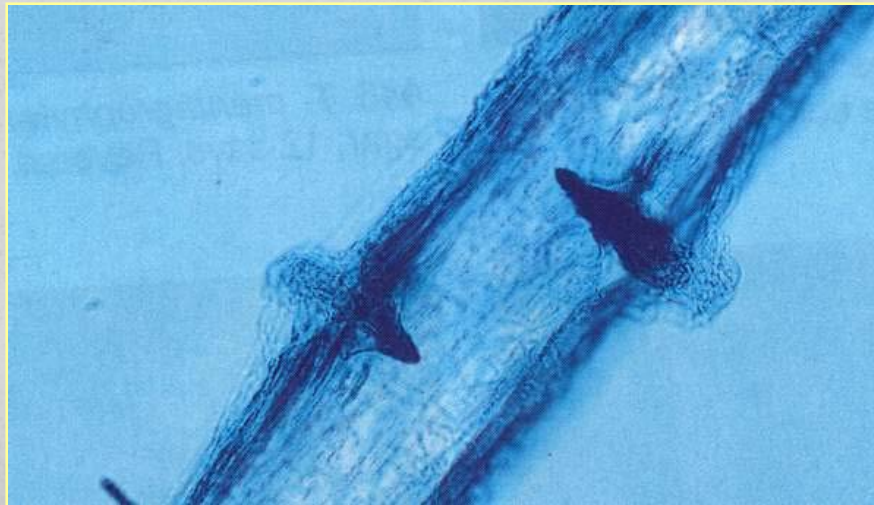

Trichophyton equinum

- Za identifikacija dermatofita najčešće je dovoljno poznavanje porekla materijala (vrsta životinja), makroskopski izgled kolonije i mikroskopske karakteristike preparata
- U slučajevima kada to nije dovoljno pristupa se ispitivanju fizioloških i biohemijskih karakteristika dermatofita uključujući :

1. In vitro test perforacije dlake

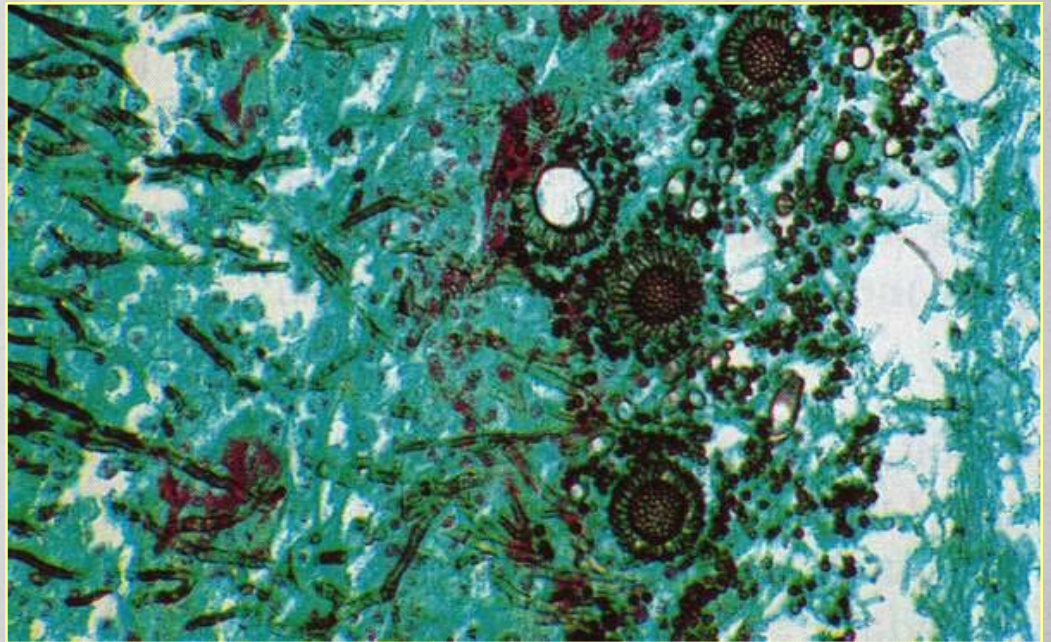
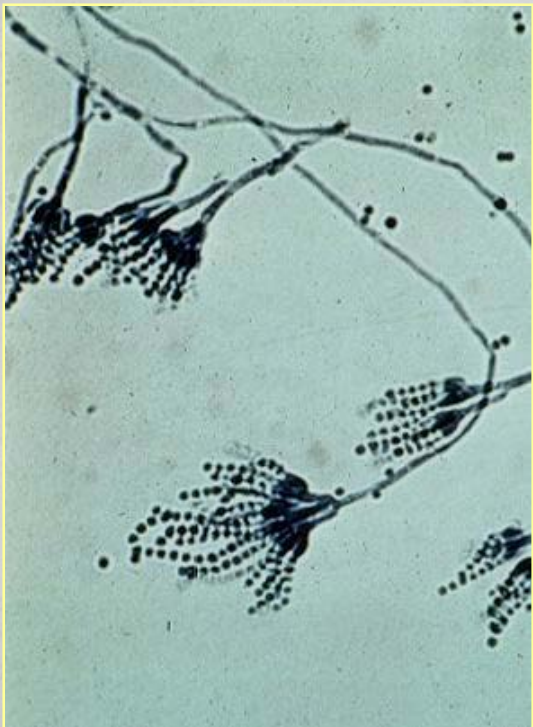
2. Ispitivanje posebnih nutritivnih zahteva na nizu podloga sa kazeinom bez vitamina #1, sa dodatkom inozitola #2, tiamina i inozitola #3, tiamina #4, nikotinske kiseline #5, odnosno na podlozi sa amonijum nitratom bez #6 i sa histidinom #7.

3. Hidroliza uree

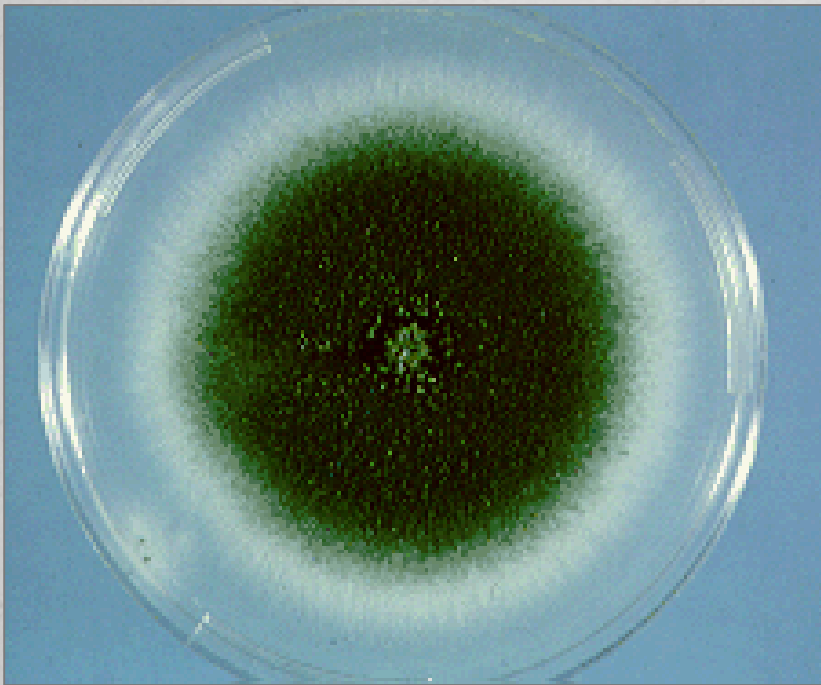
4. Rast dermatofita na podlozi sa pirinčem (polished rice grains)

5. Ispitivanje optimalne temperature rasta na 25° i na 37°C

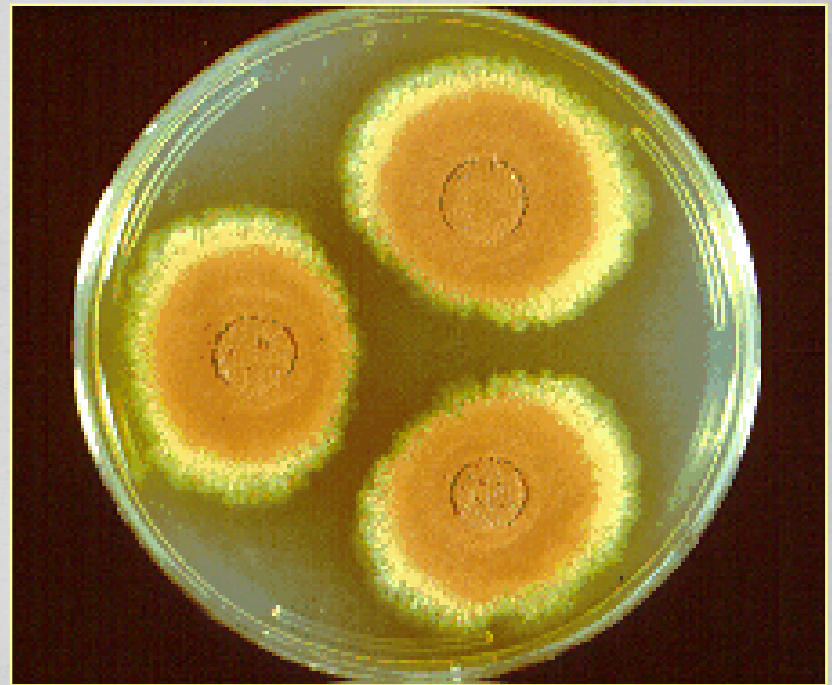
- Iako većina vrsta plesni predstavljaju saprofite, određeni broj predstavlja patogene ili češće uslovno patogene uzročnike bolesti kod domaćih životinja
- Od značaja su *Aspergillus spp.* i plesni iz reda *Zygomycetes*

Rod Aspergillus obuhvata preko 190 vrsta od kojih patogena svojstva imaju *A.fumigatus*, *A.niger*, *A.flavus* i *A.terreus*

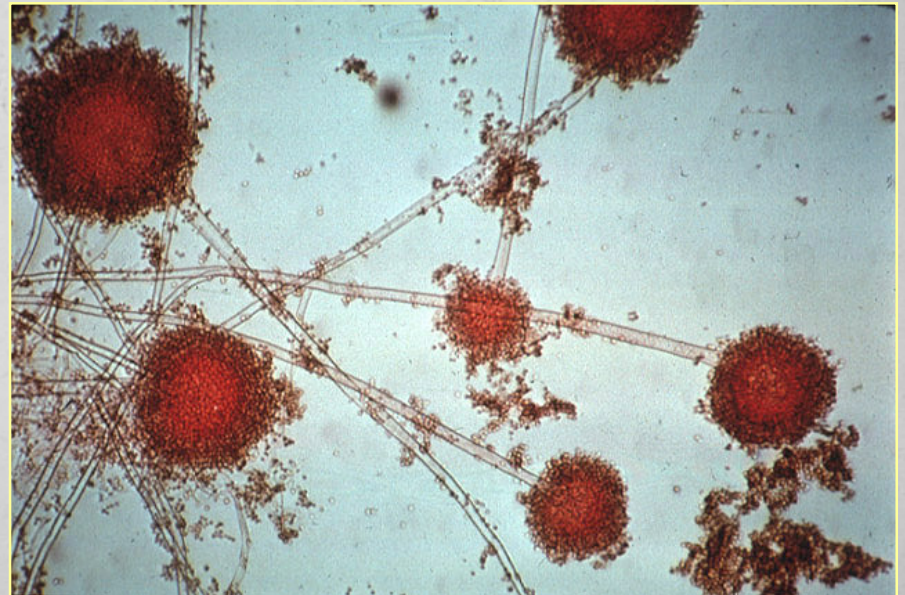

Aspergillus fumigatus

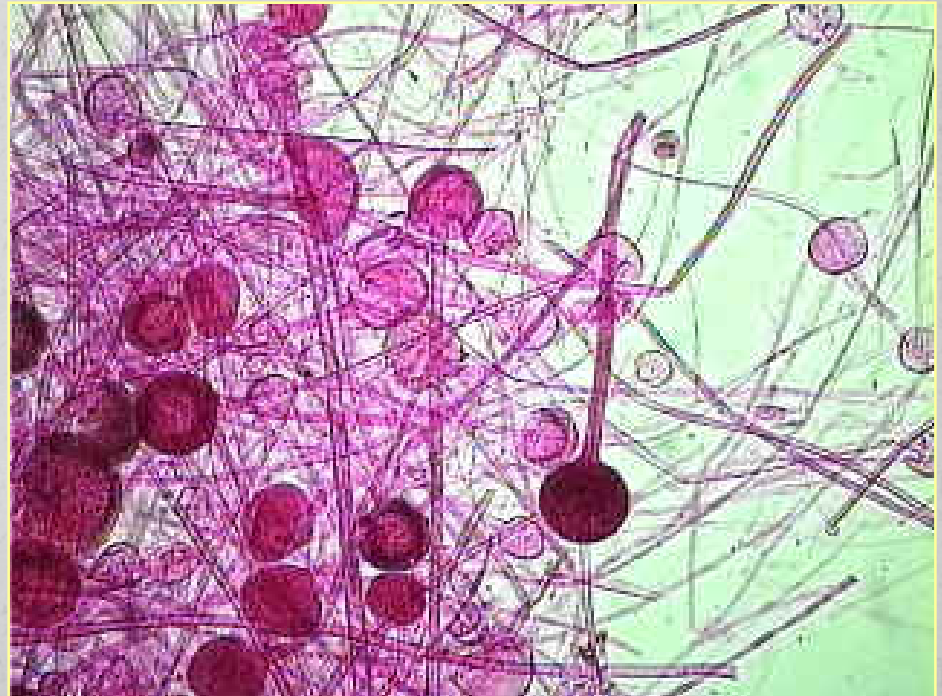
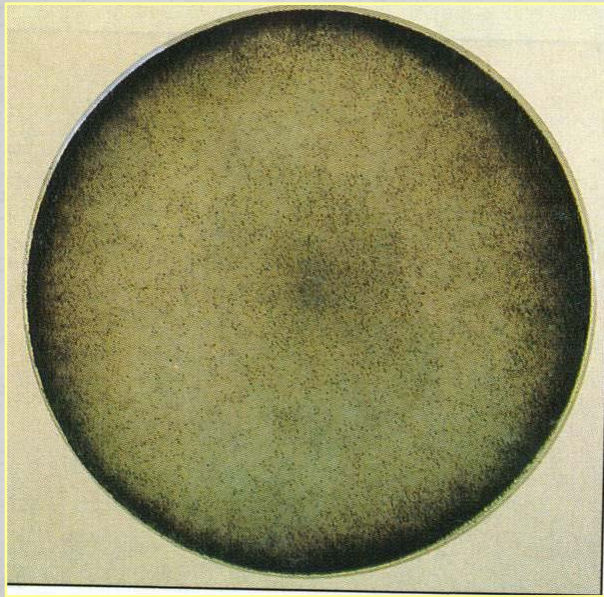

Aspergillus terreus

- Kod određenih vrsta životinja *Aspergillus* vrste mogu dovesti do pneumonije, mastitisa, granuloma, intestinalnih oboljenja, abortusa kao i generalizovana infekcija
- Posebno su podložni infekcijama pilići, kokoške i određene rase pasa pre svega nemački ovčari
- Infekcije se pojavljuju i kod konja, goveda i mačaka

- Veći broj vrsta iz reda *Zygomycetes* predstavlja u određenim uslovima prouzrokovala infekcije kod domaćih životinja
- **Određene vrste *Absidia*, *Mucor*, *Rhizomucor* i *Rhizopus* dovode do infekcija koje se nazivaju mukormikoze**

Klinička manifestacija mukormikoza kod domaćih životinja

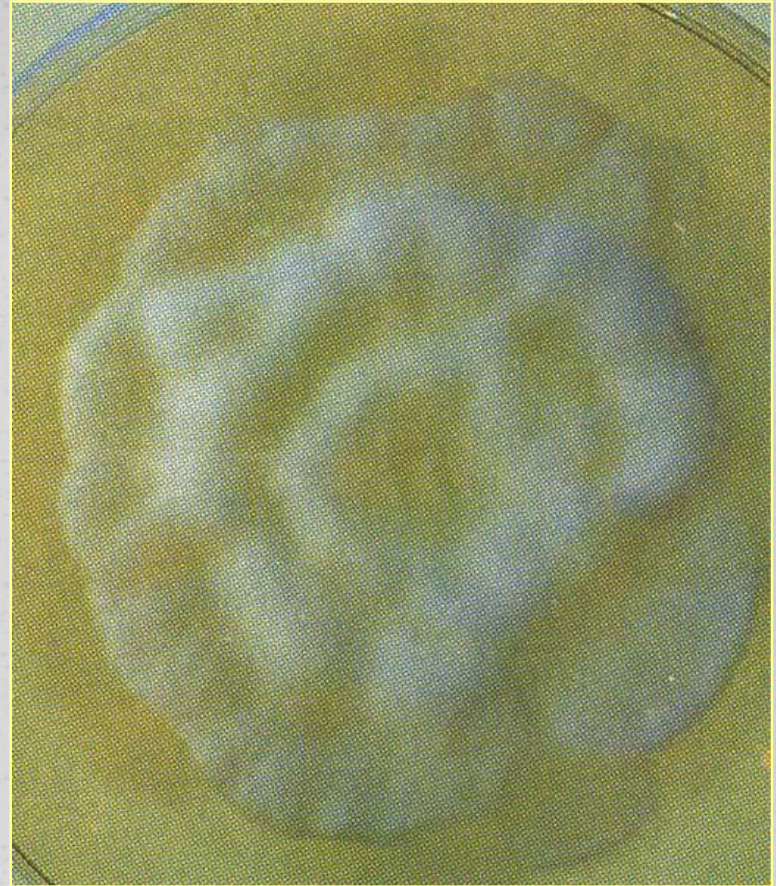
- krave - mezenterijalni i medijastinalni limfadenitis, abortus, pneumonije
- svinje - enteritis, mezenterijalni i mandibularni limfadenitis
- mačke - fokalna nekrotična pneumonija, nekrotični enteritis
- psi - enteritis

Od posebnog značaja je *Mortienella wolffi* koja kod krava dovodi do pneumonija često praćenih i abortusom, a kod teladi do ezofagitisa i enteritisa

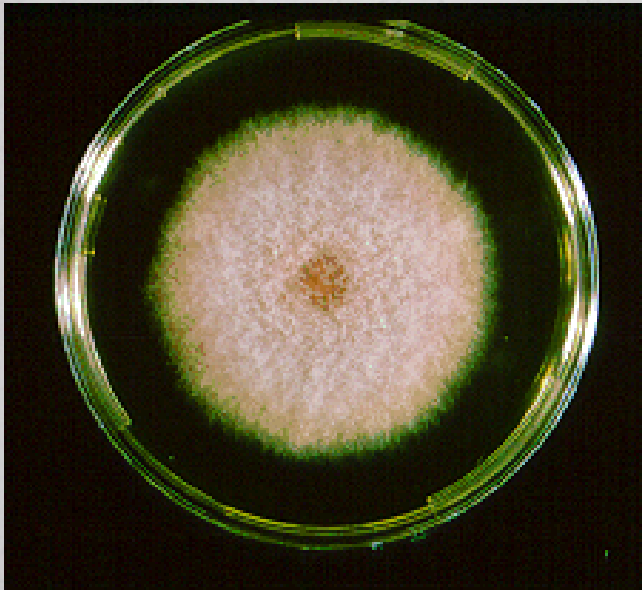
Mortienella wolffi

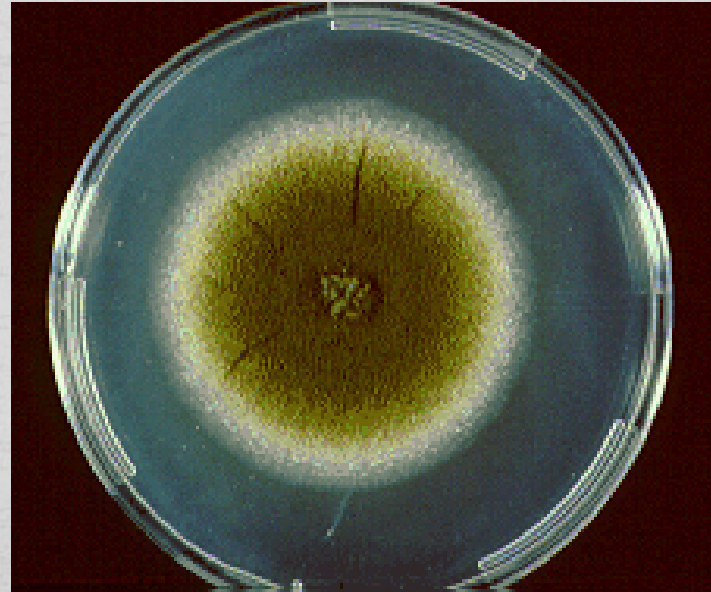
Mikotoksikoze

- Veliki broj gljivica može rasti na usevima ili uskladištenoj stočnoj hrani prilikom čega mogu stvarati sekundarne metabolite toksične za životinje i ljude
- Ovi mikotoksini izazivaju oboljenja koja se nazivaju mikotoksikoze
- Pored akutnih i hroničnih trovanja, mikotoksini mogu ispoljiti imunosupresivno, karcinogeno, mutageno ili teratogeno delovanje

- Mikotoksikoze se pojavljuju sezonski i sporadično, a uočavaju se samo kod određenih šarži stočne hrane ili hraniva
- Bolest se ne prenosi između životinja, a terapija protiv infektivnih bolesti ne dovodi do željenog efekta izlječenja

Fusarium spp.

Aspergillus flavus

Do sada je otkrivena sposobnost stvaranja mikotoksina kod preko 100 vrsta gljivica

- Značajno je da više vrsta mogu stvarati isti mikotoksin, odnosno da jedna vrsta može stvarati više različitih mikotoksina
- Unutar određene vrste gljivica samo neki sojevi mogu stvarati mikotoksine, i to u adekvatnim uslovima sredine
- Optimalni uslovi za produkciju mikotoksina su specifični za vrstu gljivica, uključujući određenu vlažnost, temperaturu, atmosferu i vrstu supstrata

Neke od najznačajnijih mikotoksikoza su:

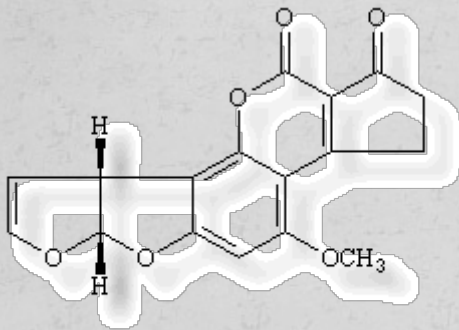
- **aflatoksikoze** sa aflatoksinima B1, B2, G1 i G2 koje stvara veći broj *Aspergillus* vrsta (*Aspergillus flavus*, *Aspergillus parasiticus*)
- **ergotizam** sa ergotaminom i ergometrinom koje stvara *Claviceps purpurea* – dopamin - vazokonstrikcija
- **estrogenizam** sa zeralenonom koji stvara *Fusarium graminearum*
- **toksikoze sa trihotecenima** –DON, T-2, DAS koje proizvode veći broj *Fusarium* vrsta
- **ohratoksikoze sa ohratoksinom A** koji stvara *Aspergillus ochraceus* i *Penicillium viridicatum*

Aflatoksini

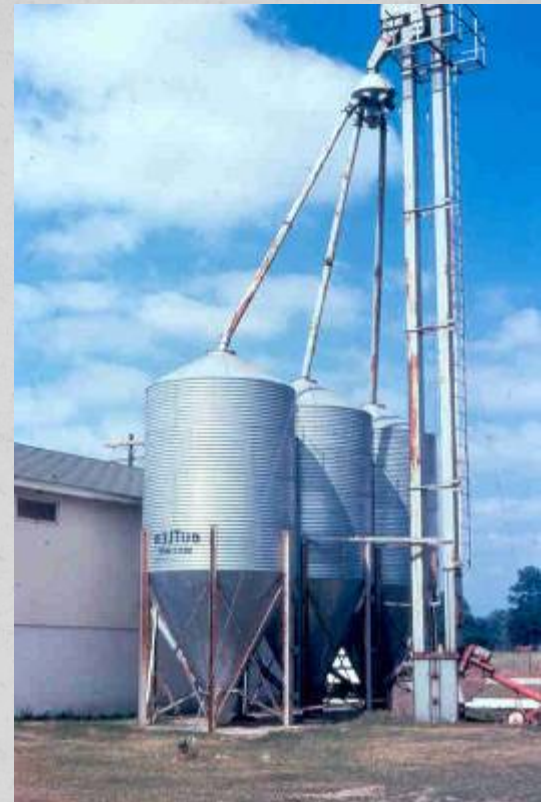
- Aflatoxin B₁ (AFB₁), AFB₂, AFG₁, AFG₂
- 1960 “X-Disease” ćuraka
- Izvor – *Aspergillus flavus* i *A. parasiticus* – kukuruz, seme pamuka, kikiriki

Aflatoxin

Faktori koji pospešuju produkciju aflatoksina

- Temperatura 25-32°C
- Visoka vlažnost zrna ili sredine

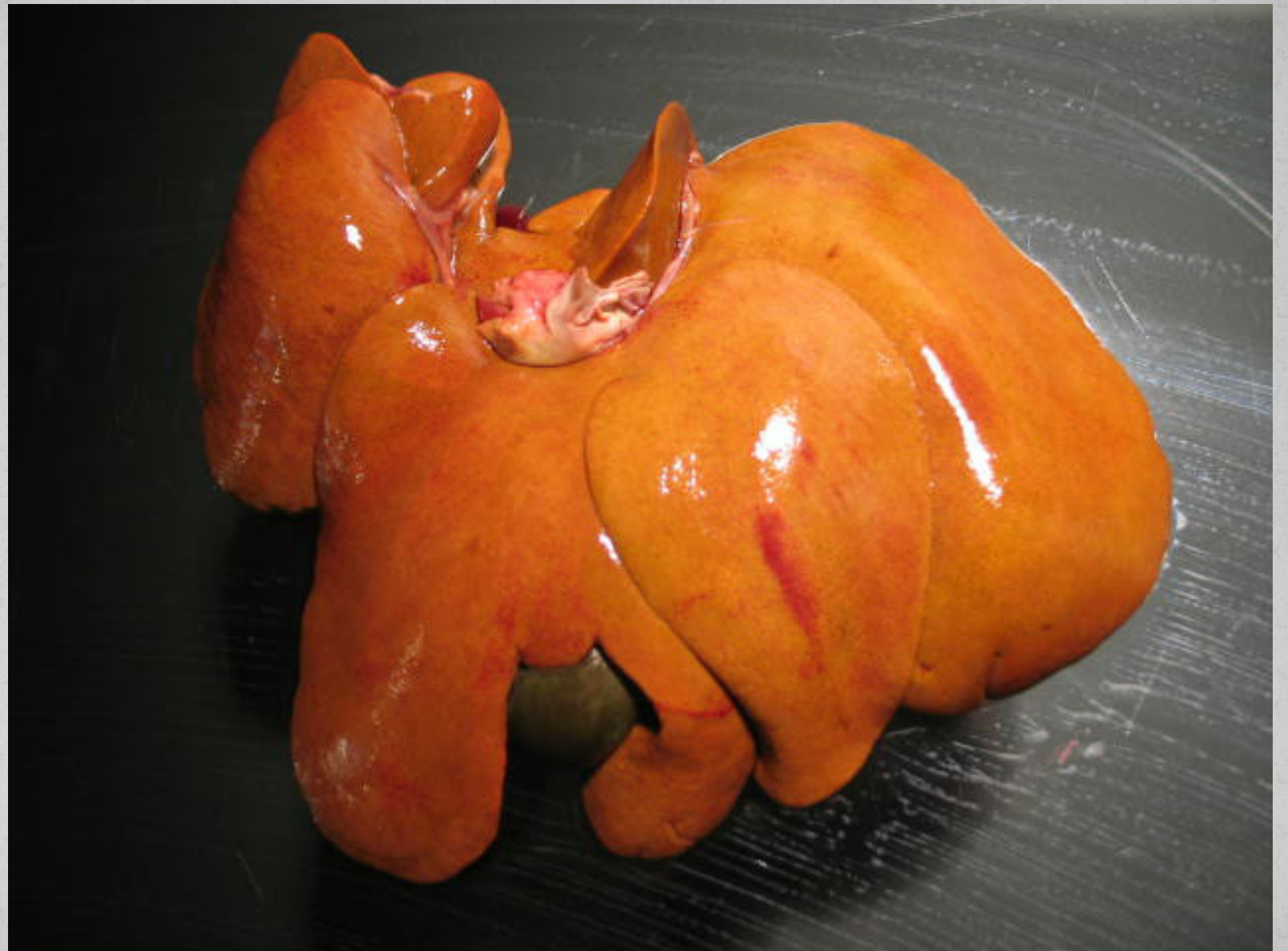
Faktori koji utiču na osetljivost na aflatoksin

- Različit metabolizam kod pojedinih vrsta životinja
- Mlade > starije jedinke
- Monogastrične životinje > preživari
  - osetljivost: patke > ćurke > kokoške > prasad > krmače > telad > tovljenici > krave > ovce
- Doza unetog aflatoksina

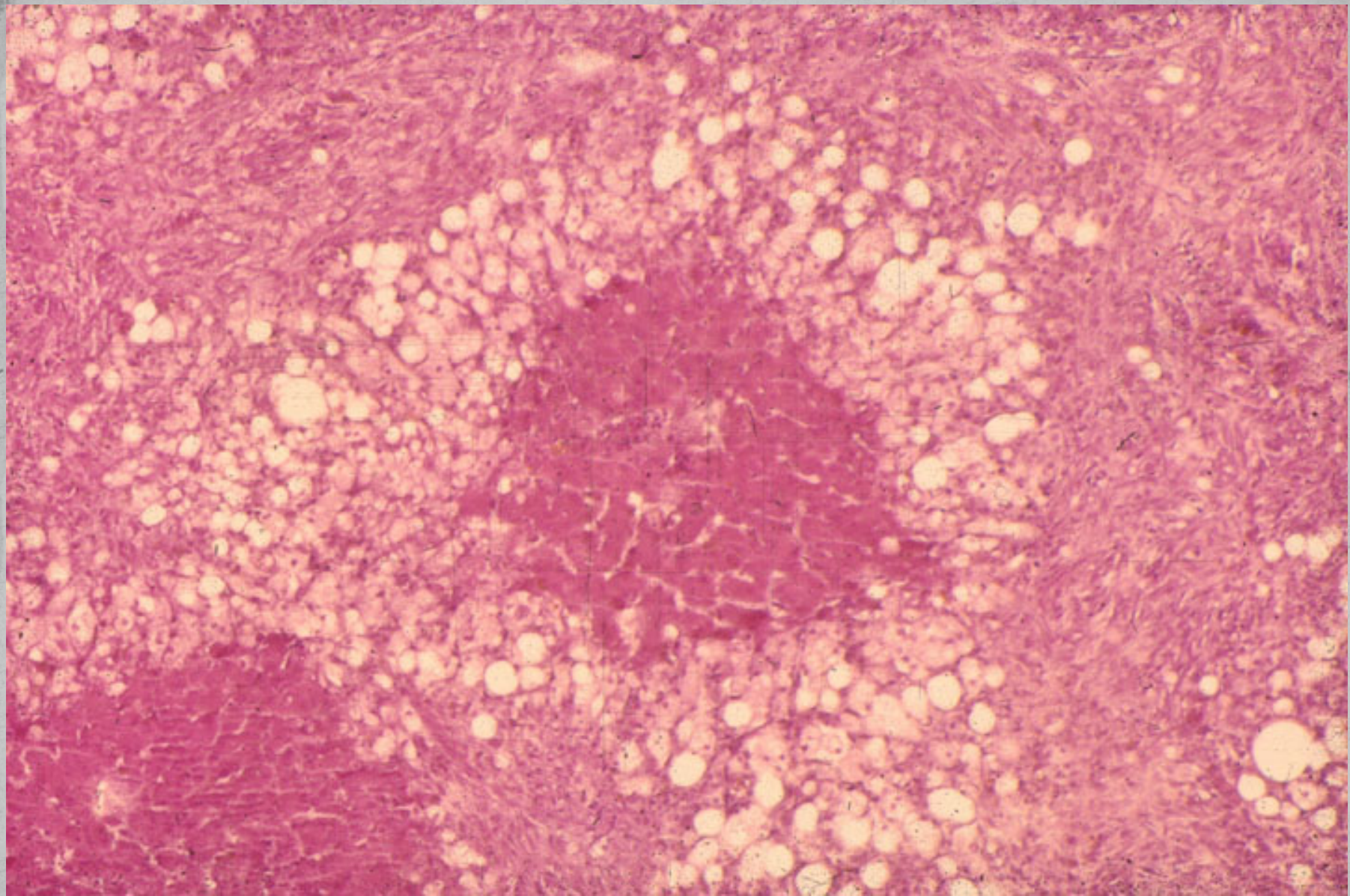
Aflatoksikoza

- Visoka doza → oštećenje jetre, krvarenje
- Niže doze → odbijanje hrane, gubitak težine, smanjena mlečnost
- Imuno supresija
- Kancerogen

Zeralenon

- *Fusarium roseum* i neki sojevi *Fusarium verticilliodes*
- Kukuruz, pšenica, ječam
- Ružičasto truljenje
- Estrogeno delovanje

Efekti zeralenona

Zeralenon (ppm)	Vrsta	Klinički znaci
1-3	Nazimice	vulvovaginitis, prolapsus vagine ili rektuma
3-10	krmače	Anestrus i lažni graviditet
>15	Krmače 7-10 posle osemenjavanja ili skoka	Rana embrionalna smrt, produženi anestrus
>20	Mladi narasti	Gubitak libida, poremećaj sazrevanja testisa
>25	Krave	Sterilitet

Ergotizam - *Claviceps purpurea*

Gangrena nogu

Ergotizam - *Claviceps purpurea*

